

Jaarverslag 2023

Samen voor een mooi en duurzaam Limburg

NMF Limburg komt op voor een schoon milieu, een vitale en rijke natuur, een gevarieerd landschap en een gezonde leefomgeving. Alleen met de steun van onze aangesloten organisaties, donateurs, samenwerkingspartners en vrijwilligers kunnen we ons werk als onafhankelijke organisatie blijven doen. Doe je met ons mee?

Doe mee als donateur

Via onze nieuwsbrief houden we je regelmatig op de hoogte van natuur- en milieunieuws, evenementen en andere activiteiten. Ook nodigen we je uit voor interessante bijeenkomsten, zoals onze jaarlijkse ontmoetingsdag.

Voor het bedrag van 12,50 euro ben je een jaar lang donateur van de NMF Limburg en steun je ons werk.

Doe mee als vrijwilliger

Wil jij je actief inzetten voor een mooi en duurzaam Limburg? Dat kan als vrijwilliger bij NMF Limburg. We zijn altijd op zoek naar mensen die ons willen helpen. Of het nu inhoudelijk of ondersteunend is, voor een korte of lange periode of voor 1 of meerdere dagdelen per week. Kijk op onze vacaturepagina voor actuele vrijwilligerfuncties.

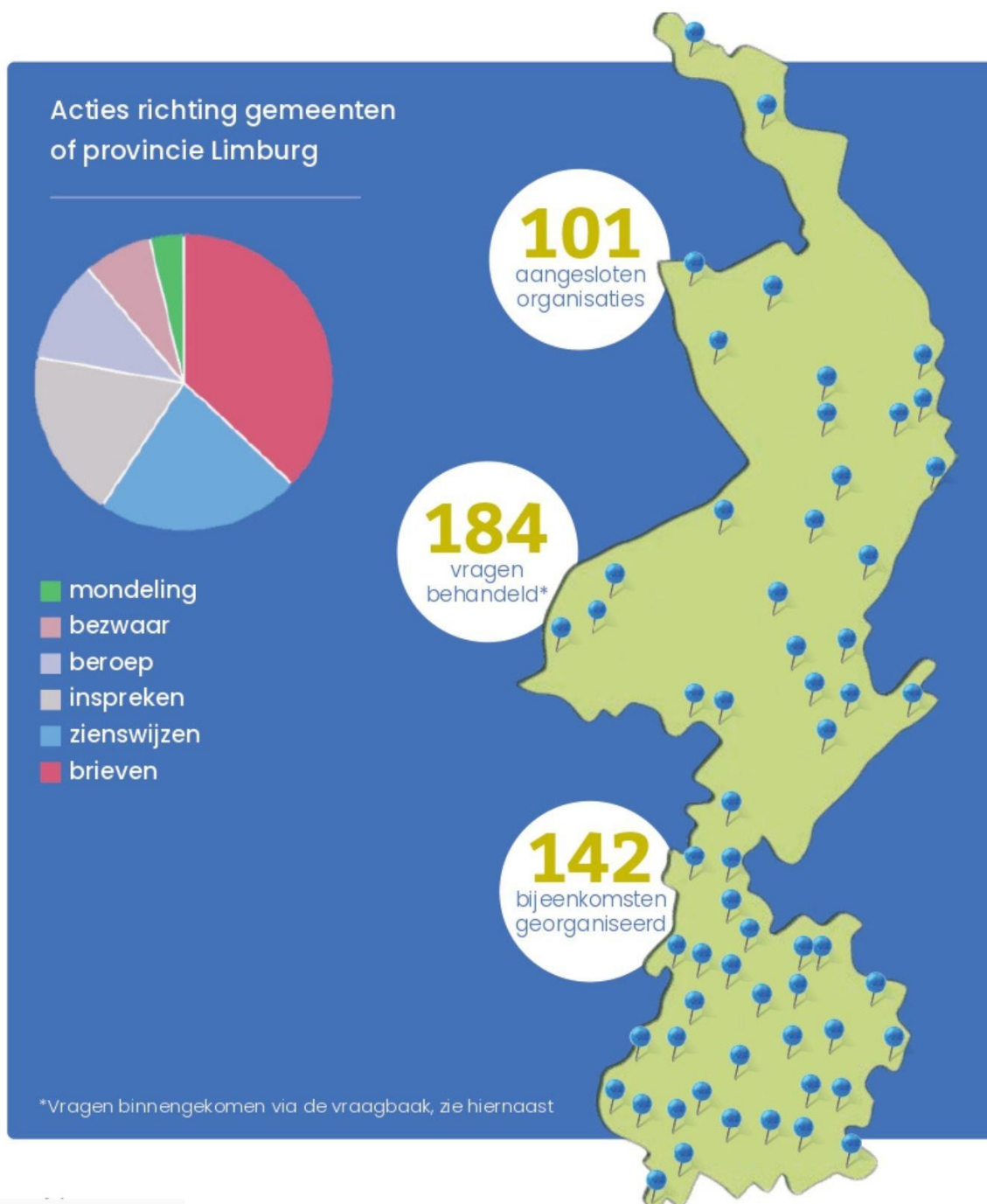
Wij worden gesteund door:

provincie limburg

Onze impact in 2023

Samen maken we het verschil

184 vragen via onze Vraagbaak

waarvan 42 door aangesloten organisaties en 142 van burgers

126 vragen over ruimte, landschap en natuur

42 vragen over transitie landbouw, milieu en water

16 vragen over circulariteit en energie

324 bijeenkomsten

→ waarvan 142 zelf georganiseerd
en hiermee 2677 mensen bereikt

6 Actiefondsen verdeeld

→ 1 voor oprichtingskosten
→ 5 voor juridische ondersteuning

65 keer in de media

→ 7200 mensen bereikt via nieuwsbrief (10x per jaar)
→ 4375 volgers op social media
→ 14.000 bezoekers op onze website

Inhoudsopgave

1 Voorwoord.....	7
2 Over ons	8
2.1 Missie en strategie.....	8
2.2 Vertaald naar meerjarenbeleid en 7 doelen	8
3 Activiteiten.....	9
3.1 Reguliere activiteiten, kort samengevat.....	9
3.2 Activiteiten per thema uitgelicht	10
3.2.1 Algemene activiteiten, cijfers	10
3.2.2 Activiteiten communicatie en participatie in 2023	15
3.2.3 Landschap	16
3.2.4 Landschap, natuur en ruimte.....	17
3.2.4 Landbouw, Water en Milieu	21
3.2.5 Energietransitie en circulaire samenleving.....	24
3.3 Projecten.....	27
4 Organisatie en bedrijfsvoering.....	30
4.1 Organisatie	30
4.2. Bedrijfsvoering	34
5 Planning en Control.....	36
5.1 Cyclisch plannen, controleren en verantwoorden	36
5.2 Risicomanagement	36
Welke risico's hebben zich in 2023 voorgedaan?	37
5.3 Jaarprogramma en begroting 2024, de toekomst	38
6 Toelichting op de cijfers.....	42
6.1 Verbondenheden met andere organisaties	42
6.2 Baten	42
6.3 Lasten.....	43
6.4 Exploitatieresultaat	43
6.5 Risico's en onzekerheden	43
6.7 Vermogensbeleid	44
6.8 Reserve financiering activa	44

6.9 Bestemmingsreserves.....	44
6.10 Exploitatiereserve.....	45
6.11 Solvabiliteit.....	45
6.12 Liquiditeit – financieringsbehoeftes.....	45
6.13 Norm beheer en administratie.....	45
6.14 Subsidievoorwaarden.....	46
6.15 Beleggingsbeleid.....	46
6.16 Bezoldiging directie.....	46
7 Jaarrekening.....	48
7.1 Balans.....	48
7.2 Staat van baten en lasten over 2023.....	49
8 Exploitatiebegroting 2023.....	51
9 Kasstroomoverzicht 2023.....	52
10 Algemene grondslagen voor de jaarrekening.....	53
11 Grondslagen voor de waardering van Activa en Passiva.....	54
12 Grondslagen voor de resultaatbepaling.....	56
13 Toelichting op de balans.....	57
Vorzieningen.....	60
14 Niet in de balans opgenomen Activa en verplichtingen.....	61
15 Toelichting op de exploitatierekening.....	62
16 Accountantsverklaring.....	67

1 Voorwoord

Voor je ligt het jaarverslag en de jaarrekening van 2023. Het jaar 2023 kenmerkte zich door politieke onzekerheid en veel uitdagingen voor de natuur en het milieu in onze provincie, onder andere op het vlak van verdroging, stikstof, waterkwaliteit, biodiversiteit en de energietransitie. We verzetten ons in onze dossiers niet alleen tegen ongewenste ontwikkelingen maar laten ook zien hoe het wel kan. Zo blijven we een constructieve gesprekspartner voor beleidsmakers en hebben we ten doel onze achterban te blijven inspireren om samen te werken aan herstel en versterking van de natuur, milieu en landschap in Limburg.

2023 was ook het jaar waarin we afscheid namen van onze directeur Ton Hermanussen en twee gewaardeerde collega's. Hun inzet en expertise hebben een onschatbare bijdrage geleverd aan ons team, het netwerk van aangesloten organisaties en onze samenwerkingspartners.

Er is veel werk verzet in 2023. Werk dat we kunnen doen, dankzij de structurele financiële steun van provincie Limburg, De Nationale Postcodeloterij, Limburgs Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Waarvoor dank!

Onze aandachtsgebieden zijn de afgelopen jaren flink uitgebreid en de complexiteit neemt toe. Dit stelt ons voor de uitdaging om vraagstukken integraal af te wegen én tegelijkertijd focus te houden op de impact die we willen maken op onze kernthema's natuur en milieu. We blijven de belangrijkste zaken van vandaag aanpakken met het oog op wat we op de lange termijn willen bereiken. We denken na over hoe onze acties nu en in de toekomst onze leefomgeving beïnvloeden. Deze systematiek is terug te vinden in ons [Meerjarenbeleidsplan 2023-2027](#) en onze '[Besluitwijzer](#)'. Wat zou het mooi zijn als elke inwoner van Limburg zich verantwoordelijk voelt dat Limburg goed wordt doorgegeven aan de toekomstige generaties. Dat zou enorm helpen bij het streven naar een Limburg met meer natuur, milieuvriendelijkheid en hergebruik van materialen.

Helaas zijn we als Limburgers nog niet op dat punt beland. We zien veel voorbeelden waar economische belangen zwaarder wegen dan de kwaliteit van leven van de Limburgers, het milieu, gezondheid en de natuur. Er is nog veel werk te doen als NMF Limburg.

Zolang Limburgers blijven aangeven dat ze meer natuur willen en minder verstoring van het landschap, en zich zorgen maken over hun leefomgeving, blijven wij ons samen met u inzetten voor een Limburg, dat rijk is aan natuur, vriendelijk voor het milieu en gericht op hergebruik, zowel voor onszelf als voor de generaties na ons.

Mede namens het bestuur en team,

Ruud Guyt (voorzitter) en Pascale Plusquin (Directeur)

2 Over ons

We staan voor een gezond en schoon milieu, een vitale en rijke natuur, een gevarieerd landschap en een circulaire samenleving in Limburg en de aangrenzende Euregio. Nu en in de toekomst.

Sinds onze oprichting in 1971 doen wij dit onafhankelijk van enige politieke, levensbeschouwelijke of maatschappelijke overtuiging. NMF Limburg is de koepel van 100 aangesloten lokale organisaties op het gebied van natuur, milieu en landschap en is verbonden met de landelijke Natuur en Milieufederaties.

2.1 Missie en strategie

We zijn hét provinciale platform, dat de belangen behartigt van natuur, milieu en landschap in Limburg, namens én met haar achterban. We bundelen daarbij alle mogelijke krachten op weg naar de duurzame ontwikkeling van de Limburgse samenleving. Geholpen door actief burgerschap staan wij voor een Limburg dat bestaat uit een aantrekkelijk landschap met een rijke biodiversiteit en een gezonde leefomgeving voor mens, plant en dier. Voor alle Limburgers en haar gasten van nu én de generaties na ons.

2.2 Vertaald naar meerjarenbeleid en 7 doelen

Wij werken vanuit een strategisch meerjarenbeleid. In 2023 is voor de periode 2023–2027 een meerjarenbeleidsplan vastgesteld. Het actuele meerjarenbeleidsplan is op onze website te vinden. Elk jaar wordt ons meerjarenbeleid bij de totstandkoming van het jaarprogramma geëvalueerd en waar nodig geactualiseerd. Hierbij gebruiken we input van onze achterban, ons bestuur en onze stakeholders. Op deze wijze blijft ons meerjarenbeleid actueel.

In het jaarprogramma 2023 zijn 7 doelen benoemd die de basis vormden voor dat jaarprogramma;

- 1. Versterk het netwerk met achterban en stakeholders**
- 2. Zuinig en zorgvuldig zijn op onze leefomgeving en onze bronnen**
- 3. Bescherm en herstel de natuur en creëer meer biodiversiteit elders**
- 4. Versnel de transitie landbouw naar duurzame, natuur- en milieuvriendelijke voedselproductie**
- 5. Stimuleer de energietransitie én bewaak de kwaliteit van natuur en landschap**
- 6. Besteed extra aandacht aan de transitie van het watersysteem**
- 7. Zet sterk in op circulaire samenleving**

Wij kunnen bovenstaande doelen alleen behalen met een duurzame, stabiele en financieel gezonde organisatie.

3 Activiteiten

We willen graag impact generen op onze doelen. Daartoe vertalen we onze doelen naar activiteiten en beoogde resultaten in het jaarprogramma. We presenteren die resultaten op drie manieren:

- Een samenvatting van ons reguliere werk (3.1)
- Een thematisch overzicht van de resultaten en voortgang van ons werk per thema (3.2)
- De voortgang van onze projecten (3.3)

3.1 Reguliere activiteiten, kort samengevat

Het leeuwendeel van ons werk bestaan uit jaarlijks terugkomende werkzaamheden als ons reguliere werk. NMF Limburg heeft in 2023 verschillende activiteiten verricht binnen de werkvelden 'Ruimte, natuur & landschap', 'Transitie landbouw, water & milieu' en 'Transitie energie & circulaire samenleving'.

Als netwerkorganisatie participeren we in allerlei samenwerkingsverbanden en organiseren zelfstandig of samen met anderen (netwerk-)bijeenkomsten. Algemene werkzaamheden zijn communicatie- activiteiten en de (juridische) ondersteuning van bij ons aangesloten organisaties.

Kort samengevat zijn resultaten van die activiteiten:

- Het helpen van de opstart van 8 initiatieven;
- Participatie in 38 multi-stakeholder-netwerken¹. Bij 12 daarvan was NMF de aanjager of initiatiefnemer, bijvoorbeeld bij het Delta Rhine Corridor, het Natuurbeschermersoverleg en de pilot 'bestuivende insecten'. In deze netwerken namen meer dan 500 vertegenwoordigers van organisaties deel.
- Het organiseren van 145 bijeenkomsten, cursussen, lezingen en excursies zoals de [cursus Energieboswachters](#), de [Inspiratietour Kringlooplandbouw](#) en vele bijeenkomsten voor o.a. onze gebiedsvertegenwoordigers in het traject [Limburg Programma Landelijk Gebied](#). Tevens organiseerde we in 2023 onze [jaarlijkse Ontmoetingsdag](#) met dit jaar als thema 'Leefomgeving van de toekomst 2040'. Tijdens deze bijeenkomsten werd kennis van deelnemers vergroot, netwerk versterkt, toename van draagvlak gecreëerd, geïnspireerd, handelingsperspectief geboden en verbindingen tussen organisaties gelegd en verstevigd.
- Er zijn 195 adviezen gegeven aan lokale en regionale organisaties, inclusief terrein beherende organisaties. Daarnaast gaven we 64 adviezen aan inwoners.
- Het leveren van input bij 119 beleidsontwikkelingstrajecten..

---

¹¹ [een multistakeholder-netwerk is een leernetwerk of een samenwerkingsverband en betreft formele en informele netwerken, die structureel zijn, niet eenmalig. Hierbij nemen minimaal drie onderscheidende partijen deel, zoals een federatie, overheid, bedrijven, lokale of regionale organisaties of collega-organisaties.]

- In 2023 zijn er 31 zienswijzen en/of beroepen ingebracht bij beleidsontwikkelings-trajecten en besluiten, in veel gevallen samen met een of meer aangesloten organisaties.
- We vertegenwoordigden in 2023 100 [aangesloten organisaties](#).
- Via het actiefonds² zijn zes aanvragen gehonoreerd met een totaalbedrag van EUR 6.365,-.

3.2 Activiteiten per thema uitgelicht

In deze paragraaf hebben we per thema de resultaten van onze activiteiten in 2023 uitgewerkt. Per thema zijn de belangrijkste resultaten beschreven en voor de volledigheid zijn vervolgens per thema in tabellen van alle activiteiten de voortgang, het resultaat en waar mogelijk de impact terug te vinden.

3.2.1 Algemene activiteiten, cijfers

Samenwerking in Actie: Het netwerk van NMF Limburg

NMF Limburg is een echte netwerkorganisatie. Om onze doelen te bereiken werken we intensief samen met onze brede achterban en aangesloten organisaties. Zij zijn op lokaal niveau onze ogen, oren en mond. Zonder hun inzet kan de federatie het werk niet doen.

Voor de achterban faciliteren we jaarlijks diverse ontmoetingen en organiseren we workshops om kennis te delen. Om de effectiviteit en binding te vergroten hebben we in de tweede helft van 2023 de jaarlijkse regiovergaderingen in een nieuw jasje gestoken en omgedoopt tot 'regio ontmoetingen'. Deze vinden twee keer per jaar plaats in vier provincie dekkende deelgebieden (Zuid-Limburg, Maasduinen, De Peelregio en Meinweg, Roerdal- en Swalmdal) met telkens focus op één relevant thema. In 2023 was het thema de hernieuwde 'Energievisie NMF Limburg', waarbij deelnemers in groepsverband en in deelgebieden input hebben gegeven.

Daarnaast zijn ook andere samenwerkingspartners van groot belang, zoals de Limburgse natuur-beherende instanties, provincie Limburg, Waterschap Limburg en andere overheden, onderwijsinstellingen en stakeholders.

Vraagbaak

NMF Limburg heeft een vraagbaak ingericht waar aangesloten organisaties, terrein-beherende organisaties, burgers, overheden en andere organisaties terecht kunnen met vragen, opmerkingen, suggesties of zorgen met betrekking tot natuur, milieu of landschap.

Sommige vragen kunnen direct worden afgehandeld door de specialisten van het werkteam NMF Limburg door middel van parate kennis of doorverwijzing naar relevante instanties. Andere vragen zijn dermate complex dat de kwestie nader uitgezocht moet worden voor een goed advies. Als het natuur- of milieubelang zo groot is of er zijn geen

---

² De stichting NMF Limburg heeft sinds 2013 een actiefonds. Deze is destijds opgericht om extra steun te kunnen bieden aan aangesloten organisatie voor activiteiten die normaliter niet binnen de taakuitvoering van de betreffende organisatie uitvoerbaar zijn. Jaarlijks wordt een taalbedrag van EUR 10.000 ter beschikking gesteld. Aangesloten organisaties kunnen aanspraak maken op het Actiefonds met een maximum van € 750,- per jaar. Voor juridische zaken is het maximaal € 1.500,- per jaar ter compensatie van te maken of gemaakte procedurekosten en onkosten.

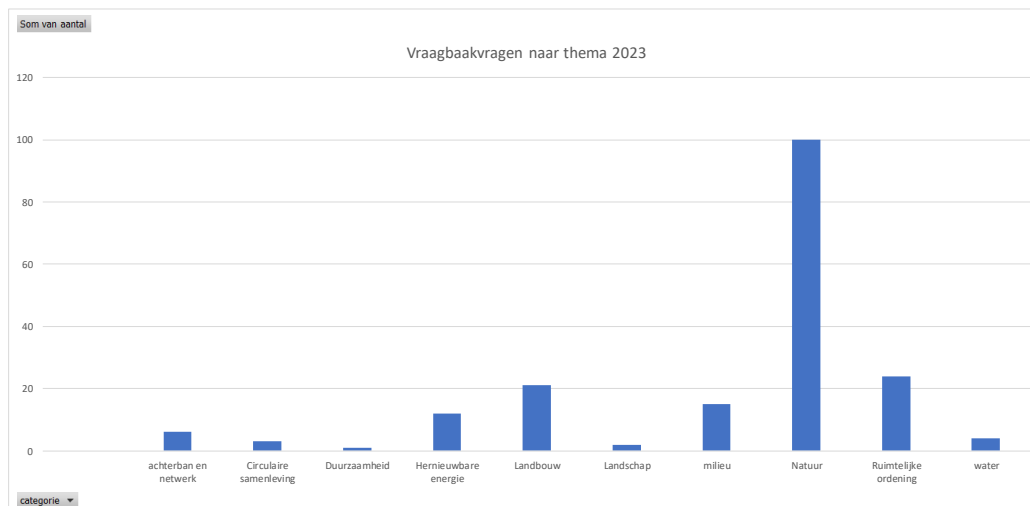
andere organisaties die het item oppakken, dan pakt de NMF Limburg de kwestie zelf op als nieuw project. De vragen worden gecategoriseerd en gemonitord zodat we langjarig weten welke thema's actueel zijn.

Het aantal binnengekomen vragen is in de coronajaren fors gestegen maar in de laatste 2 jaar wat teruggelopen. Van oudsher worden we het meest benaderd met vragen of zorgen over natuur en landschap. Toch zien we een lichte stijging op de andere thema's, zoals milieu, water en landbouw. Men weet ons op deze thema's eerder te vinden.

Organisaties die nog niet zijn aangesloten, maar wel vragen stellen, worden actief gevraagd om lid te worden van onze achterban.

Aantal binnengekomen vraagbaken 2018-2023

Overzicht binnengekomen vragen per thema in 2023

Inzet per werkveld/thema

Elk jaar maken we een inschatting van de verdeling van de inzet van de organisatie op de thema's waar we ons voor inzetten. In onderstaande tabel en beide figuren zijn de vooraf begrote en gerealiseerde uren weergegeven.

Het totaal aantal ingezette uren is lager dan begroot bij het thema Communicatie & Participatie, als gevolg van het uitvallen van een medewerker gedurende een aantal maanden in 2023 en in mindere mate door het feit dat een deel van de uren die begroot zijn bij Communicatie & Participatie³ bij projecten van andere thema's zijn geregistreerd.

Bij het thema Energietransitie & Circulaire samenleving is daarentegen het aantal ingezette uren hoger dan begroot. Dit komt enerzijds doordat een aantal grote projecten moeizamer dan verwacht van de grond kwam én omdat we in 2023 besloten hebben om

³ Project 'Ondersteuning bij projecten rondom natuur, milieu, water en circulaire samenleving'

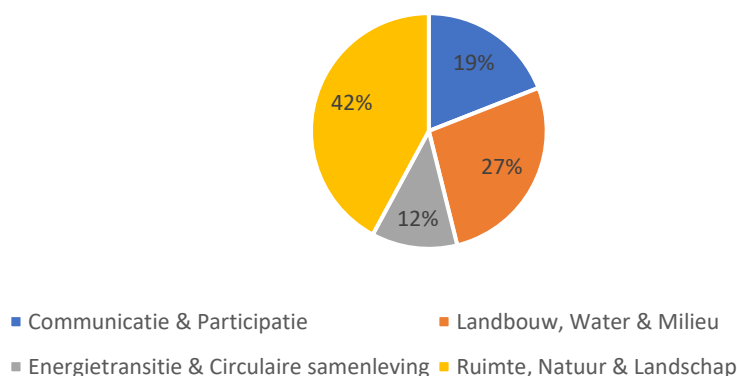

een integrale energievisie op te stellen (rekening houdend met alle relevante energiebronnen en -dragers) in plaats van slechts een actualisatie van de zon- en windvisie. Deze uitrol heeft daarmee ook extra capaciteit gevraagd van collega's van de andere thema's (Landbouw, Water & Milieu en Ruimte, Natuur & Landschap).

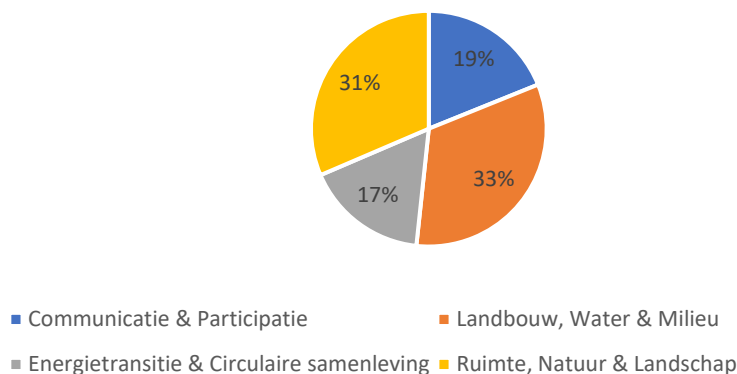
Het totaal aantal bestede uren per thema is, vanwege personeelwisselingen en verhoogde inzet op thema overstijgende en organisatorische onderwerpen, iets lager dan begroot.

Urenverantwoording naar thema	Uren begroot	% uren begroot	Uren geregistreerd	% uren geregistreerd
Communicatie & Participatie	2.048	19%	1.704	19%
Landbouw, Water & Milieu	2.912	27%	2.958	33%
Energietransitie & Circulaire samenleving	1.268	12%	1.522	17%
Ruimte, Natuur & Landschap	4.528	42%	2.836	31%
Totaal	10.756	100%	9.020	100%

Uren begroot per thema

Uren geregistreerd per thema

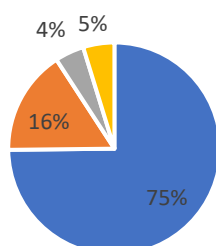

Inzet verdeeld over de financieringsbronnen

In onderstaande figuren de verdeling van de inzet per financieringsbron uitgewerkt. De totale inzet van uren is lager dan begroot, er is meer inzet op de provinciaal gefinancierde projecten geweest ten opzichte van de begroting. Dit is vooral ten koste van de inzet voor de NMF's gegaan. Bij Energietransitie & Circulaire samenleving is de inzet voor de Regionale Energie Strategieën (RESen) beperkt geweest vanwege de trage voortgang binnen de provincie. Ook hebben we in 2023 slagen gemaakt om de vraagbaakfunctie (NMF gefinancierd) beter te stroomlijnen zodat de inzet hiervoor (uren per vraag) in 2023 afnam.

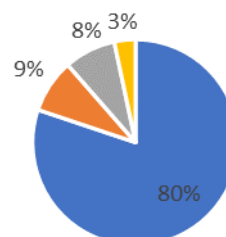
Financier	Provincie		NMF		NMF Projecten		Derden	
	Uren begroot	Uren geregistreerd	Uren begroot	Uren geregistreerd	Uren begroot	Uren geregistreerd	Uren begroot	Uren geregistreerd
Thema								
Communicatie & Participatie	1.832	1.550	216	154	-	-	-	-
Landbouw, Water & Milieu	2.648	2.807	184	93	80	58	-	-
Energietransitie & Circulaire samenleving	752	734	416	194	100	593	-	-
Ruimte, Natuur & Landschap	2.816	2.138	904	318	296	80	512	301
Totaal	8.048	7.229	1720	759	476	731	512	301

Uren begroot per financier

■ Provincie ■ NMF ■ NMF Projecten ■ Derden

Uren geregistreerd per financier

■ Provincie ■ NMF ■ NMF Projecten ■ Derden

Online Communicatie; bereik sociale media is gegroeid

Goed nieuws is dat steeds meer mensen ons digitaal vinden. Waar het aantal volgers op Facebook en X ondanks landelijke trends van flinke dalingen) gelijk is gebleven, is het aantal volgers op LinkedIn en Instagram flink toegenomen.

Het bezoek van onze website is dit jaar gedaald. Vorig jaar waren er vanwege ons jubileumjaar extra veel verwijzingen naar de website, Tevens zijn er veel meer externe verwijzingen naar de NMF Limburg projecten met een eigen website zoals [Natuurkracht](#) en [Boer en Buur](#).

Online communicatie 2020-2023

Media	2020	2021	2022	2023
Website	8.433 bezoekers	11.504 bezoekers	22.436 bezoekers	14.000 bezoekers
Digitale nieuwsbrief	7 keer naar 7.000 abonnees	10 keer naar 7.000 abonnees	10 keer naar 7343 abonnees	10 keer naar 7200 abonnees.
Facebook vind ik leuk	2.083	2.086	2.171	2.170
Twitter volgers	1.070	1.086	1.097	1.085
LinkedIn volgers	120	250	432	572
Instagram volgers	Niet bekend	Niet bekend	208	534

3.2.2 Activiteiten communicatie en participatie in 2023

In onderstaande tabel zijn de verrichte activiteiten gebundeld, het opgeleverde resultaat en zo mogelijk een omschrijving van het daarmee gerealiseerde effect of de impact. Ten opzichte van voorgaande jaren is de inzet in 2023 in uren op het thema Communicatie en participatie lager. Oorzaak is het tijdelijk uitvallen van een collega en doordat de ondersteuning van projecten rondom natuur, milieu, water en circulaire samenleving (i.t.t. begroot) zijn geschreven op de individuele projecten.

In 2023 is er meer dan voorheen ingezet op de ondersteuning van beleidsadviseurs op de diverse thema's, is er gewerkt aan een nieuwe huisstijl en is er een start gemaakt om het aantal volgers van de instagrampagina te vergroten.

De eerste aanzet in de werving van achterban, donateurs en vrijwilligers is opgestart, met het startpunt een enquête waarin de behoeftes van de huidige aangesloten organisaties zijn geanalyseerd. Op basis hiervan is het huidige aanbod, waaronder onze regio-ontmoetingen en jaarlijkse ontmoetingsdag anders ingericht en is de administratie geanalyseerd en geprofessionaliseerd. In 2024 worden de plannen verder uitgewerkt.

Communicatie & Participatie

Activiteit	Output	Effect/ Impact	Financier
Afstemming met andere Natuur en Milieufederaties	Best-practices delen, samen optrekken met zienswijzen en visiedocumenten.	Efficient(ere) lobby richting beleidsmakers en uitrol van impactvolle initiatieven op het gebied van transitie landbouw, milieu en water.	NMF
Ondersteuning bij projecten rondom natuur, milieu, water en circulaire samenleving	Communicatie rondom o.a. GoodFoodClub, Natuurkracht, Nacht van de Nacht, Platform Agroforestry en Herenboeren, verduurzamen festivals, MAA.	Zichtbaarheid van NMF Limburg en haar projecten vergroten.	Diversen
Kennisontwikkeling	Bijwonen van cursussen, masterclasses, etc. Lezen van onderzoeken en beleidsstukken.	Bijblijven bij kennis- en maatschappelijke ontwikkelingen om onze kerntaak effectief te kunnen uitvoeren.	Provincie
Online Communicatie	Doorontwikkeling en onderhouden van website, social media en digitale nieuwsbrief. Het bewaken van de huisstijl, en het werven van volgers / abonnees. In 2023 geven we een social media training aan het team.	Zichtbaarheid van NMF Limburg en haar projecten vergroten.	Provincie
Jaarprogramma, jaarverslag en jaarbericht	Het vormgeven en inhoudelijk samenstellen van deze programma's.	Zichtbaarheid van NMF Limburg en haar projecten vergroten.	Provincie

Communicatie & Participatie

Activiteit	Output	Effect/ Impact	Financier
Jeugdplatform	Het doorontwikkelen van ons jeugdplatform.	Toekomstige generaties een stem geven op het gebied van natuur, milieu en circulaire samenleving.	Provincie
Ons netwerk en onze achterban uitbreiden en versterken	Het organiseren van een jaarlijkse ontmoetingsdag voor de achterban, speciale nieuwsfiltsen, opzetten van een wervingscampagne voor achterban, donateurs en vrijwilligers.	Dat de NMF Limburg nog meer dan nu als een volwaardige partner met een stem voor natuur, milieu en circulaire samenleving in relevante beleids- en gebiedsprocessen kan participeren.	Provincie
Campagne rondom Provinciale Verkiezingen 2023	Kennisuitwisseling met diverse politieke partijen rondom natuur, milieu en circulaire samenleving. Speerpunten op gebied van thema's rondom natuur, milieu, water en circulaire samenleving onder de aandacht brengen en het vertalen van partijprogramma's naar achterban en netwerk.	Dat de NMF Limburg nog meer dan nu als een volwaardige partner met een stem voor natuur, milieu en circulaire samenleving in relevante beleids- en gebiedsprocessen kan participeren.	NMF

3.2.3 Landschap

In juni hebben we samen met het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg een [bijen- en bermensymposium](#) georganiseerd in Maasbracht. Met ruim 100 deelnemers, waaronder imkers, beleidsadviseurs, terreinbeheerders en geïnteresseerden was het een goedbezochte en inspirerende bijeenkomst. We zijn eind 2023 gestart met een verkenning naar samenwerkingsverbanden met gemeenten om het leefgebied van bestuivende insecten te verbeteren.

Eind vorig jaar behandelde de Statencommissie Leefomgeving het ruimtelijk voorstel Limburg. De federatie heeft samen met het Limburgs Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer een brief aan de leden van de Statencommissie gestuurd met daarin o.a. de oproep **om water en bodem als uitgangspunt** te nemen.

We hebben daarnaast een start gemaakt met het versterken van ons **groene vrijwilligersnetwerk** door het opzetten van het samenwerkingsverband [Groene Bondgenoten](#) samen met het IVN, LandschappenNL en andere federaties.

Als NMF Limburg hebben we als kritische tegenlezer en deelnemer in de klankbordgroep actief bijgedragen aan de totstandkoming van **het Ontwikkelperspectief voor de Peel** (Toekomstvisie 2050 NOVEX de Peel). Hierbij was onze oproep om te komen tot een ontwikkelperspectief dat redeneert vanuit de kernkwaliteiten en de draagkracht van de Peel (in alle opzichte). En een perspectief dat gebaseerd is op wat de toekomstige samenleving (langere termijn) nodig heeft. Het is daarbij belangrijk om los te laten wat er nu is daar we nu weten dat dit in een relatief korte periode vanuit een, op groei en geld gebaseerd systeem is ontstaan en ervan uitgaand dat doorgaan op dezelfde voet geen duurzame, natuurrijke en milieuvriendelijke Peelgebied oplevert.

3.2.4 Landschap, natuur en ruimte

De NMF Limburg heeft begin vorig jaar samen met collega organisatie Natuur en Milieu Gelderland en de Duitse Naturschutzbund Mönchengladbach een [zienswijze ingediend](#) tegen de realisatie van het eerste deel van **industrieterrein Javelin Park, in het Duitse Elmpt**. De initiatiefnemer Verdion wil op de voormalige Britse luchtmachtbasis uiteindelijk een 170 ha (!) groot industrieterrein realiseren. Eind oktober 2023 hebben we opnieuw een gezamenlijke zienswijze ingediend, omdat het bestemmingsplan toen opnieuw in procedure werd gebracht.

De federatie heeft daarnaast samen met Burgerbelangen Echt-Susteren een [gezamenlijk beroep ingediend tegen mega distributiecentra in Echt](#). Om te voorkomen dat er gestart ging worden met de plannen, is naast het beroep ook een gezamenlijk verzoek om voorlopige voorziening ingediend. In de behandeling van deze voorlopige voorziening bleek echter dat de provincie Limburg – die eerder een zienswijze had ingediend tégen de plannen – al een kapvergunning had afgegeven voor de laanbomen en het bosje in het plangebied.

In juni organiseerde de NMF Limburg een [drukbezochte informatieavond](#) over de **Delta Rhine Corridor**. Tijdens deze bijeenkomst gaf de programma coördinator een toelichting op de plannen en werden er vragen beantwoord. De federatie heeft daarna samen met het Limburgs Landschap, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten een reactie uitgebracht op het voorgestelde project en participatieplan Delta Rhine Corridor, waarbij we verschillende punten van zorg hebben geuit en hebben gepleit voor meer transparantie en betrokkenheid.

De gemeente Venray heeft besloten om de [aanbeveling van de federatie](#) m.b.t. de **monitoring van dassen op te nemen in de vergunningvoorschriften voor het zonnepark op de vuilstort Venrays Broek**.

In 2023 is de federatie betrokken geweest bij verschillende projecten rondom de bouw of transformatie naar **vakantieparken** (zoals in Cottessen, Sittard en Landgraaf). Vaak worden vakantieparken gerealiseerd in de directe nabijheid van waardevolle natuurgebieden en wij maken ons zorgen om de invloed van deze parken op de natuur in deze gebieden. Daarnaast was de federatie in 2023 betrokken bij het verzet tegen meerdere **distributiecentra**, zoals die in Weert en Belfeld.

[Zonneweide 't Veen in Griendtsveen heeft in september 2023 officieel het predicaat Energietuin gekregen](#), mede gestimuleerd door de NMF Limburg. Daarmee is het de eerste operationele Energietuin van Nederland.

In november hebben we samen met Das & Boom en de Dassenwerkgroep Limburg beroep ingesteld tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg om eerdere handhavingsverzoeken (het eerste handhavingsverzoek dateert van december 2022) af te wijzen m.b.t. het niet compenseren van dassenfoerageergebied dat verloren ging met de bouw van 2 windturbines in Parc Zaarderheiken in Venlo.

Tot slot is de NMF Limburg gedurende het jaar betrokken geweest bij verschillende gemeenten (Kerkrade, Sittard-Geleen, Weert etc.) om de **omgevingsvisie** tot een hoger niveau te tillen, waarbij is ingezet op het centraal zetten van water en bodem.

2023 Inzet Ruimte, Landschap en natuur, samengevat in activiteiten, output, effect/impact en cijfers

Al twee jaren op rij zien we dat de ureninzet voor beleidsbeïnvloeding bij dit thema ruimschoots overschreden wordt. De begrote uren in het jaarprogramma 2024 zijn daarom hoger dan eerder ingeschat.

Vanzelfsprekend is er aan sommige activiteiten meer en aan andere minder gewerkt dan voorzien. Dit wordt vaak verklaard door de urgentie van het onderwerp, planningswijzigingen van beleidstrajecten. De totale begrote inzet van werkzaamheden voor dit werkveld gekoppeld aan de provinciale financiering zijn nagenoeg gelijk aan de gerealiseerde inzet.

In onderstaande tabel zijn alle activiteiten zoals opgenomen in het jaarprogramma 2023 met behaalde resultaten en inzet weergegeven.

Ruimte, natuur en landschap

Activiteit	Output	Effect/ Impact	Financier
Natuurbeschermings-overleg	Organiseren, notuleren en voorzitten van 6 vergaderingen NB-overleg en 6 bijeenkomsten Agendacommissie met als doel informatie-uitwisseling met de provincie (cluster Natuur) en de Terreinbeheerders, afstemming op strategische ruimtelijke ordenings-, natuur- en waterdossiers	Efficiëntere lobby en beleidsbeïnvloeding	Derden
Natuurbeschermings-overleg+	Organiseren van 2 bijeenkomsten per jaar met een aantal provinciale groene organisaties met als doel informatieuitwisseling,	Beter zicht op elkaars activiteiten, meer samenwerking	Derden
PS en Statencommissies	Gevraagd en ongevraagd adviseren, beantwoorden van vragen, lobbyen en het onderhouden van contacten met Statenleden	Beleidsbeïnvloeding	Provincie
Halfjaarlijkse regiovergaderingen	Organiseren en notuleren van 2 bijeenkomsten per regio (5 regio's in totaal) voor achterban en TBO's	over (lokale) onderwerpen, zodat we van elkaar weten wie wat doet met als uiteindelijke doel betere bescherming van natuur en landschap	Provincie
Samenwerkingsverband IJzeren Rijn	Deelname aan vergaderingen, organiseren bijeenkomsten	Voorkomen van tracé door Nationaal Park, bescherming natuurwaarden	Provincie
Stimuleren Biodiversiteit bij gemeenten	Samenwerken en kennis uitwisselen (bijv. door organiseren van excursies, symposia)	Uitwisselen van goede voorbeelden, kennis, met als doel betere bescherming van natuurwaarden door gemeenten	Provincie
Limburgs Boombeschermersgilde	Organiseren 3 à 4 bijeenkomsten	Behoud van bomen en zorgen voor een goed gemeentelijk bomenbeleid	Provincie
Plan Boom	gesprek met 2 gemeenten over grote bomen aanpak; 1 plantproject is uitgevoerd met financiering door een bedrijf, fonds of Plan Boom partner; er is	Bewustwording van het belang van bomen, betere bescherming van het bomenbestand in Limburg o.a. door inzet van lokale vrijwilligers	NMF Projecten
Project '100 bomen die 100 jaar oud kunnen worden'	Stimuleren van aanplant van 100 bomen die 100 jaar oud kunnen worden	Meer Limburgers zijn betrokken bij en overtuigd van de noodzaak van verduurzaming van de Limburgse samenleving	Provincie
Faunabeheereenheid Limburg	Deelname aan vergaderingen van het AB	Goede bescherming van natuurwaarden in beleids- en beheerplannen	Provincie
Beïnvloeden van provinciaal en gemeentelijk beleid, gericht op het beschermen en ontwikkelen van natuurwaarden	De NMF Limburg levert input op en adviezen over: uitvoering Natuurprogramma Limburg; uitvoering Limburgse Bossenstrategie; Natura 2000-beheerplannen; gemeentelijke natuurplannen	Provinciaal en gemeentelijk beleid zijn gericht op het beschermen van natuur en landschap en op behoud en herstel van de biodiversiteit	Provincie

Ruimte, natuur en landschap

Activiteit	Output	Effect/ Impact	Financier
Uitwerking geven aan het Convenant Limburgers Bijen	Organisatie van een evenement (symposium of excursie).	Stoppen van de teruggang van bijensoorten	Provincie
Check natuurcompensatie	Verkennen van gegevens van natuurcompensatie: wie verzamelt die, zijn die toegankelijk, wat gebeurt ermee?	Inzicht in de realisatie van natuurcompensatieverplichtingen (grootte en de locaties van natuurcompensatiegebieden en of deze gebieden daadwerkelijk gerealiseerd zijn en onderhouden worden) en indien nodig bijsturen.	Provincie
Monitoring van natuurgegevens	Verkennen van monitoringsgegevens van flora en fauna: welke monitoringsgegevens zijn er voor Limburg, wie verzamelt die, zijn die toegankelijk, wat gebeurt ermee?	Inzicht in wie er monitort en hoe dit gebeurt, met als uiteindelijke doel inzicht in ontwikkelingen van biodiversiteit en indien nodig bijsturen van provinciaal beleid	Provincie
Groene Vrijwilligers Netwerken	Ondersteuning lokale vrijwilligers d.m.v. training, bouwen van digitale ontmoetingsplek, kennisuitwisseling	Herstel van biodiversiteit en landschap in de hele provincie, niet alleen in beschermde natuurgebieden; groeiend aantal 'groene' vrijwilligers zet zich in voor herstel van biodiversiteit op lokaal niveau.	NMF
Kennisontwikkeling	Bijhouden recente ontwikkelingen en jurisprudentie, lezen vakliteratuur, deelname aan symposia op het gebied van soortenbeleid en flora- en fauna-beheer	Op peil houden van kennis, nodig voor de ondersteuning van de achterban, deelname aan relevante overleggen en het goed kunnen vervullen van de vraagbaakfunctie	Provincie
Onvoorzien	Inspringen op actuele ontwikkelingen, indien nodig	In actie komen op moment dat actuele ontwikkelingen een bedreiging vormen voor natuur. Met als doel deze bedreigingen weg te nemen.	Provincie
Beïnvloeden van provinciaal en gemeentelijk beleid, gericht op het beschermen en ontwikkelen van landschappelijke waarden	De NMF Limburg levert input op en adviezen over: actualisatie POVI; actualisatie Omgevingsverordening; NOVEX-gebieden Zuid-Limburg en De Peel; Panorama Zuid-Limburg; Ontwerpend onderzoek in N- en M.-Limburg (concretisering POVI); Programma Landschap (o.a. verdozing); RESSen; lokale planologie	Provinciaal en gemeentelijk beleid zijn gericht op behoud en herstel van ruimtelijke kwaliteit en landschappelijke en natuurwaarden	Provincie
Transitie landelijk gebied	Deelname aan klankbordgroepen, leveren van input op en adviezen over de provinciale gebiedsplannen voor natuur, water, stikstof en klimaat	Provinciale gebiedsplannen met duurzame bescherming en herstel van milieu, natuur- en landschappelijke waarden en waterbelangen	Provincie
Delta corridor	Inbrengen van natuur- en landschappelijke waarden bij uitwerking van buisleidingentracé Rotterdamse haven-Chemelot	Goede landschappelijke inpassing van buisleidingentracé in gemeentelijke Omgevingsvisies/-plannen	Provincie
Luchthavenbesluit MAA	Deelname aan CRO Luchthaven MAA; inbrengen van natuur- en milieubelangen bij nieuw Luchthavenbesluit	Alternatief gebruik van luchthaventerrein met minder impact op milieu, natuur en leefomgeving.	Provincie

Ruimte, natuur en landschap

Activiteit	Output	Effect/ Impact	Financier
Nationaal Landschap Zuid-Limburg	Deelname aan BO en Themagroep Landschap; opzetten alliantie/samenwerkingsverband bestaande uit tenminste 10 organisaties	Provinciale en gemeentelijke plannen beschermen natuur en landschap; betere samenwerking tussen organisaties; bewustwording bij burgers vd unieke waarden van NLZL en meer inzet van burgers bij behoud en ontwikkeling van hun leefomgeving	Provincie
Onvoorzien	Inspringen op actuele ontwikkelingen, indien nodig, kennisontwikkeling	In actie komen op moment dat actuele ontwikkelingen een bedreiging vormen voor ruimtelijke kwaliteit en landschap. Met als doel deze bedreigingen weg te nemen.	Provincie
Milieurechtshulp	Organiseren van samenwerkingsverband met juriste, deskundig op het vlak van r.o., milieu, natuur en landschap	Juridische ondersteuning en advisering van achterban	Provincie
Afstemmen met andere NMF's	Deelname aan landelijke bijeenkomsten, info-uitwisseling, afstemming, samenwerking en kennisverdieping	Leren van aanpak in andere provincies, betere samenwerking met als doel efficiëntere lobby en beleidsbeïnvloeding in eigen provincie	NMF
Vraagbaak	Beantwoorden van vragen van achterban, burgers en andere stakeholders op het gebied van natuur en milieu. Afhankelijk van belang nieuw project starten, adviseren of doorverwijzen	Inzicht in actuele ontwikkelingen, instrueren van achterban en burgers om zelf actief te worden, agenderen van meermaals voorkomende zaken bij gemeenten en provincie	NMF

3.2.4 Landbouw, Water en Milieu

Werken aan een toekomstbestendig platteland

Niet eerder waren de thema's landbouw, milieu en water zo in de belangstelling als in 2023. Vanuit het Rijk werden de contouren geschetst van de doelen voor grote opgaven in onze leefomgeving, zoals natuur, stikstofreductie, waterkwaliteit en klimaat. Door de wateroverlast in 2021 en aanhoudende droogte in 2022, startten de provincie en het waterschap verschillende projecten en beleidsinitiatieven.

Limburgs Programma Landelijk Gebied

Ook in 2023 functioneerden wij als partner binnen de Plattelandscoalitie en werkten we mee aan het plan van aanpak voor het Limburgs Programma Landelijk Gebied. De NMF Limburg trad op als belangenbehartiger voor natuur, water, milieu en landschap en had in de coalitie een kritische blik op de integraliteit, de monitoring en (planologische) borging. Dit om te waarborgen dat het ambitieniveau zodanig is dat de wettelijke doelen voor Limburg in zicht zouden blijven en juridisch en planologisch geborgd.

Natuurkracht

Met het project '[Natuurkracht](#)' timmerden we, samen met WNF, ARK, Limburgs Landschap en Natuurmonumenten in 2023 verder aan de weg om burgers en bedrijven te stimuleren

om natuurlijke oplossingen in strijd tegen wateroverlast in hun eigen omgeving te integreren en actie te ondernemen. Neem een kijkje op de website [Natuurkracht.org](https://natuurkracht.org) voor meer informatie.

Daarnaast werken we mee aan het project waterbeschikbaarheid met interactieve deelsessies samen met de provincie, het waterschap, gemeenten en verschillende terreinbeheerders. Er is gekeken naar out-of-the-box mogelijkheden om in Limburg het wateraanbod te vergroten en de vraag te verkleinen.

- [Meer dan 1000 deelnemers aan de Natuurkrachtmaand >](#)
- [Fonds Natuurkracht trekt de beurs voor reizend museum De Hooiwagen in Bunde en minibos in centrum Valkenburg | De Limburger >](#)

Samen maken we het verschil

Op het gebied van landbouw en milieu is NMF Limburg in 2023 steeds vaker als noodzakelijke partner gezien en betrokken bij nieuwe regionale initiatieven en fondsen waaronder het Just Transition Fund, Duurzaam Bodembeheer Chemelot, Klankbordgroep Visie Veehouderij Horst aan de Maas en de klankbordgroep Landbouwvisie Eijsden-Margraten.

2023 Inzet samengevat in activiteiten, output, effect/impact en cijfers

De beoogde inzet is iets hoger dan de gerealiseerde inzet. Op het thema landbouw kwam de werkgroep Natuurinclusieve Landbouw Limburg vertraagd op gang door late financiering vanuit de provincie. De inzet op het Platform Vitale Veehouderij was minder dan verwacht doordat duidelijkheid over de visie en doelen vanuit het Rijk laat op gang kwam. Deze uren worden volledig gecompenseerd door de extra inzet op het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), voor het opleiden van gebiedsvertegenwoordigers en onze feedback op het concept programma '[Wie sjoeën ós Limburg is](#)'.

2023 stond in het teken van het uitbouwen van het thema milieu, bestaande uit extra kennisontwikkeling (o.a. door het volgen van een cursus omgevingsrecht), het uitbreiden van het netwerk en deelname aan klankbordgroepen, dat extra ureninzet vergde.

Voor het overige worden individuele verschillen verklaard door wijziging in de urgentie van het onderwerp, planningswijzigingen van beleidstrajecten bij derden.

De totale begrote inzet van werkzaamheden voor dit werkveld gekoppeld aan de provinciale financiering is beperkt overschreden.

In onderstaande tabel zijn alle activiteiten zoals opgenomen in het jaarprogramma 2023 met behaalde resultaten en inzet weergegeven.

Landbouw, Water & Milieu

Activiteit	Output	Effect/ Impact	Financier
Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), met extra aandacht voor gevolgen voor menselijke gezondheid	Via plattelandscoalitie, stikstofafel en overige provinciale (gebiedsplan) overlegorganen	De maatschappelijke opgaven voor het landelijk gebied worden voor de lange termijn integraal opgepakt, met aandacht voor de natuur, milieu en omgeving en gebaseerd op duidelijke doelstellingen en (tussentijdse) monitoring.	Provincie
Natuur als bondgenoot tegen wateroverlast	Van onderaf bij burgers, boeren, beleidsmakers en bedrijven beweging in gang zetten en houden om natuurlijke oplossingen voor wateroverlast te laten zien	Natuurinclusieve oplossingen voor wateroverlast (en verdroging) worden de norm voor burgers, boeren, bedrijven en beleidsmakers.	NMF Projecten
Invloed uitoefenen op het in 2022/2023 op het beleid van de Provincie Limburg	Zienswijzen, statements, visiedocumenten o.a. het op te stellen Mestbeleid van de provincie (2022/2023) en te actualiseren beleidskader 'Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023'	Een alternatief laten zien voor welke wijze de agrarische sector in Limburg in de toekomst in balans met natuur en milieu kan voorzien in onze voedselvoorziening.	Provincie
Beeld vormen van de werkelijke uitstoot, depositie op natuur, vergunningen en reductieplannen van de grootste stikstofuitstoters in Limburg (NOx, ammoniak)	Op basis van gesprekken en gegevens, een overzicht van stikstofreductiepotentie van grootste stikstof uitstoters.	Bijdrage leveren aan de provinciale stikstof(gebieds)plannen om te zorgen dat de stikstofopgaven daar landen waar ze de meeste impact hebben, ook rekening houdend met de maatschappelijke effecten.	Provincie
Opzetten achterban natuurinclusieve voedselvoorzieners en met name jonge ondernemers	Verdubbeling van voedselvoorzienende achterban (van 4 naar 8)	Dat de NMF Limburg nog meer dan nu als een volwaardige partner met een stem voor landbouw, milieu en water in relevante beleids- en gebiedsprocessen kan participeren.	Provincie
Agenderen van verdrogingsproblematiek van de natuur	Beleidsadvisering gericht op waterpeilbeheer en (grond)wateronttrekkingen voor drinkwater, industrie (incl. bruinkoolwinning) en landbouw	Generieke beleidskaders op provinciaal zorgen ervoor dat gebiedsprocessen en beheerplannen ontlast worden door heldere kaders. De beheerplannen worden tijdig en in lijn met actuele inzichten geactualiseerd.	Provincie
Grensoverschrijdend thema's bijhouden en agenderen	Periodiek overleg en afstemming met Vlaamse, Waalse en Duitse milieu organisaties	Efficiëntere lobby en integralere (gebiedsgerichte) aanpak van grensoverschrijdende thema's (water & milieu) via bestaande en nieuwe projecten	Provincie
Platform agroforestry en herenboeren versterken	Online platform	Initiatieven in Limburg staan meer nog dan nu op de kaart, geïnteresseerden kunnen elkaar vinden en informatie ophalen waardoor nog meer initiatieven van de grond komen.	Provincie
KRW voortgang monitoren/aanjagen	beleidsadvisering	Monitoring van de KRW doelen voor Limburg komt hoger op de agenda te staan, waarmee het doelbereik van de maatregelen voor waterkwaliteit en waterkwantiteit helder wordt en de urgentie en noodzaak van extra maatregelen duidelijk wordt.	Provincie
Klankbordfunctie binnen Natuurinclusieve Landbouw	natuurinclusieve landbouw die rekening houden met omgeving, natuur en milieu (visie/ denkwijze/ voorbeelden/ onderzoeken)	Toekomstbestendinge, natuurinclusieve, milieu- en diervriendelijke initiatieven, onderzoeken, agrariërs krijgen een podium binnen het platform om te laten zien dat het ook anders kan.	Provincie
Actualiseren Good Food Club	Up to date website	Zichtbaarheid van natuurinclusieve, milieuvriendelijke voedselvoorzieners in Limburg vergroten.	NMF
Deelname aan klankbordgroepen	o.a. via de klimaatadaptatietafel (AKAL), KBG de Maas, PAGW, Ruimte voor levende Rivieren (RvLR)	Door op de hoogte te blijven van actuele ontwikkelingen, programma's, aankomend beleid kan de NMF Limburg kennis opbouwen, uitdragen en waar nodig invloed uitoefenen om te komen tot een klimaatbestendig en natuurlijk watersysteem in Limburg.	Provincie
Klankbordfunctie binnen Platform Vitale Veehouderij	In verschillende vormen aandragen van alternatieven voor huidige veehouderijsysteem die rekening houden met omgeving, natuur en milieu (visie/ denkwijze/ voorbeelden/ onderzoeken)	Toekomstbestendinge, natuurinclusieve, milieu- en diervriendelijke initiatieven, onderzoeken, agrariërs krijgen een podium binnen het platform om te laten zien dat het ook anders kan.	Provincie

Landbouw, Water & Milieu

Activiteit	Output	Effect/ Impact	Financier
Waterbeleid	Beleidsadvisering	Het beleid houdt rekening met natuurlijk watersysteem en natuurlijke oplossingen voor wateroverlast.	Provincie
Afstemming met andere Natuur en Milieufederaties	Best-practices delen, samen optrekken met zienswijzen en visiedocumenten	Efficient(ere) lobby richting beleidsmakers en uitrol van impactvolle initiatieven op het gebied van transitie landbouw, milieu en water.	Provincie
Ruimte om in te spelen op maatschappelijke en politieke actualiteiten gedurende het jaar.	Bijdrage aan nieuwe projecten, zienswijzen, beleidsadvisering, campagnes	Onverwachte maar urgente thema's worden tijdig en kundig opgepakt binnen het team	Provincie
Bijdrage aan water en milieugerelateerde projecten van andere thema's (bijv. MAA)	beleidsadvisering	Onverwachte maar urgente thema's worden tijdig en kundig opgepakt binnen het team	Provincie
Kennisontwikkeling	Bijwonen van cursussen, masterclasses, etc. Lezen van onderzoeken en beleidsstukken	Bijblijven bij kennis- en maatschappelijke ontwikkelingen om onze kerntaak effectief te kunnen uitvoeren.	Provincie

3.2.5 Energietransitie en circulaire samenleving

Het afgelopen jaar stond opnieuw in het teken van verandering en uitdaging op het gebied van energietransitie en een circulaire samenleving. De druk om actie te ondernemen neemt toe, en er liggen nog tal van vraagstukken op tafel. In Limburg heeft de opkomst van Small Modular Reactors (SMR's) de politieke agenda betreden, terwijl de plannen voor de Einstein-Telescope vertraging veroorzaken bij het behalen van de RES-doelen in Zuid-Limburg. Tegelijkertijd zien we steeds meer circulaire initiatieven van de grond komen in de provincie; grote en kleine groepen zetten zich in voor een leefbare aarde.

Energie voor de toekomst

Om het energielandschap van Limburg klaar te stomen voor de toekomst, is de ontwikkeling van een nieuwe Energievisie gestart. Deze visie brengt diverse energiebronnen en -dragers in kaart en streeft naar een evenwichtige mix waarbij de natuur en het landschap een centrale rol spelen, en besparing een hoofdrol speelt. Binnen de Energietransitie zien we ook de provinciale ontwikkelingen, bijvoorbeeld het onderzoek voor toekomstige implementatie van Small Modular Reactors (SMR's). Dit houden we nauwlettend in de gaten, waarbij het gesprek met de provincie actief wordt gevoerd.

We hebben in 2023 een eerste lichter van 23 actieve Energieboswachters opgeleid. ; In deze training word je in drie maanden tijd opgeleid tot burgerexpert, en weet je als geen ander hoe je de natuur een plek geeft bij nieuwe én bestaande energieprojecten.

De cirkel rond

In 2023 zijn we gestart met het uitreiken van de Kringlogo-prijs in provincie Limburg. Het Kringlogo wordt uitgereikt aan het meest circulaire burgerinitiatief van Limburg en zal in de toekomst elk jaar terugkomen. [De Leef en Groei Hoeve uit Maasbree mocht zich de](#)

[welverdiende winnaar van 2023 noemen](#). De visie van de Leef en Groei Hoeve vertaalt zich in verschillende initiatieven met impact. Van duurzaam watergebruik tot buurtcompost en eigen voedselvoorziening, tot het organiseren van een alternatief voor de manier waarop het vastgoedeigendom is geregeld. “We zijn onder de indruk van zowel het alternatieve concept als van de enorme verscheidenheid aan impactvolle deelinitiatieven”, aldus de jury bestaande uit medewerkers van meerdere federaties.

Ook hebben we ons circulaire netwerk verbreed door bezoeken te brengen aan koplopers op het gebied van circulair ondernemen, gingen we in gesprek met organisaties die zich hiermee bezighouden en hebben we actieve verbindingen gelegd met scholen en universiteiten. Door de ingezette samenwerking met Tuinen van Zuid in 2023 hebben we samen met onze achterban kunnen experimenteren met mogelijke ontwerpvormen voor de verduurzaming van een wijk van de toekomst. Ook spelen we een actieve rol met REScoop Limburg. Hierbij zijn momenteel 18 lokale energie coöperaties aangesloten. Voor de leden van REScoop Limburg organiseerden we themabijeenkomsten om kennis op te bouwen voor de ondersteuning van aardgasvrije (burger)initiatieven in 2024. Op basis hiervan heeft de NMF Limburg een Visiedocument Wijkaanpak opgesteld als handvat voor iedereen die in Limburg aan de slag wil met verduurzaming van een wijk.

- [Leef&Groei Hoeve beste circulaire initiatief | Omroep P&M >](#)

2023 Inzet samengevat in activiteiten, output, effect/impact en cijfers

De gerealiseerde inzet is hoger dan de beoogde inzet op dit thema. Er zijn meer uren besteed aan de landelijke NMF projecten, die niet ten koste zijn gegaan van de inzet voor projecten die gefinancierd worden vanuit de Provincie.

De extra inzet voor de NMF projecten wordt verklaard doordat het project Participatiecoalitie (RES) in 2023 veel meer inzet heeft gevraagd dan voorzien ten tijde van het opstellen van het jaarprogramma 2023. Als gevolg hiervan hebben collega's op andere thema's bijgesprongen bij met name de Energievisie.

In onderstaande tabel zijn alle activiteiten zoals opgenomen in het jaarprogramma 2023 met behaalde resultaten en inzet weergegeven.

Energietransitie & Circulaire samenleving

Activiteit	Output	Effect/ Impact	Financier
Visie energie en circulaire samenleving	Actualiseren eigen Zonne- en Windvisie en opstellen visie op circulaire samenleving	Versnelling energietransitie - met aandacht voor natuur en landschap - en transitie naar een circulaire samenleving	Provincie
RES (Regionale Energie Strategie) energieopwekking	Input leveren op en adviezen geven over plannen voor energieopwekking door de RESsen, organiseren sessies voor achterban, ondersteunen lokale initiatieven en start opleiding tot energieboswachter	Betrekken van lokale belanghebbenden bij uitvoering van RES-plannen en betere ondersteuning van lokale energie initiatieven in de lokale omgeving, waardoor doelen breder gedragen worden, uitvoering wordt versneld en hernieuwbare energie zorgvuldig wordt ingepast in ons landschap.	NMF
SELL (Servicepunt Energie Lokaal Limburg)	Bevorderen van kennisontwikkeling bij lokale energiecollectieven d.m.v. organiseren van evenementen en nieuwsbrieven in samenspraak met REScoop Limburg. Met het oog op netcongestie in de provincie Limburg, zal het thema energiebesparing extra aandacht krijgen de komende jaren.	Lokale belanghebbenden krijgen meer zeggenschap over en begeleiding en ondersteuning van energie initiatieven in de lokale omgeving. De energietransitie wordt op een zo natuurinclusief mogelijke manier uitgevoerd, waarbij zorgvuldig wordt nagedacht over ruimtegebruik, natuur en landschap, en waarde creatie voor de omgeving.	NMF
Samenwerking met bedrijven en kennisinstellingen	Actief op zoek naar nieuwe samenwerkingsverbanden met bedrijven en kennisinstellingen zoals afvalloze festivals. Uitbrengen van een publicatie voor bedrijven: hoe te komen tot een circulaire organisatie?	Meer duurzame initiatieven en projecten voor een verdere verduurzaming van organisaties en gebieden binnen de provincie Limburg.	Provincie
Beïnvloeden van provinciaal en gemeentelijk beleid, gericht op energiebesparing	Input leveren op en adviezen geven over beleid, gericht op energiebesparing.	Efficiëntere lobby en beleidsbeïnvloeding, Beter zicht op activiteiten in de regio, meer samenwerking, Uitwisselen van goede voorbeelden, kennis, met als doel meer energiebesparing	Provincie
Afstemming met andere Natuur en Milieufederaties	Best-practices delen, samen optrekken met zienswijzen en visiedocumenten	Efficient(ere) lobby richting beleidsmakers en uitrol van impactvolle initiatieven op het gebied van de energietransitie en circulaire samenleving	NMF
Wijkaanpak Regionale Energie Strategie	Samen met REScoop Limburg en Buurkracht vormen wij de Limburgse participatiecoalitie en zijn we aanspreekpunt voor en bieden ondersteuning en advies aan een aantal aardgasvrije (burger)initiatieven	Professionaliseren van lokale initiatieven, zodat ze meer kans van slagen krijgen. Realiseren van een lokaal klimaatakkoord.	NMF Projecten
Energiecoaches	Coördineren van het opleidingstraject van energiecoaches. Er wordt in de cursus aandacht geschonken aan de schil van de woning, installaties, gedragsaspecten van de bewoner in relatie tot energiegebruik en energiebesparing, ventilatie van de woning in relatie tot isolatie.	Ondersteunen van instellingen en burgers met als uiteindelijk doel meer energiebesparing	Provincie
REScoop Limburg	Als mede initiatiefnemer deelnemen aan maandelijks teamoverleg, ondersteunen van projectbureau bij binnenkomende vragen, en begeleiden projecten (zoals workshops, gemeenschappen of practice en opleidingen)	Versnellen van de professionalisering van energiecoöperaties in Limburg en daadwerkelijke uitvoering van projecten. Lokale belanghebbenden krijgen meer zeggenschap, begeleiding, en ondersteuning bij energie initiatieven in de lokale omgeving.	Provincie
Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed	Deelnemen aan maandelijks teamoverleg, verbinden van partijen, duurzaamheidscoach bij projecten om verenigingen en stichtingen te helpen bij het verduurzamen van de accommodatie.	Verduurzaming van accommodaties en instellingen in Limburg	Provincie
Natuur inclusieve energietransitie en Ruimtelijke ontwikkeling	Input leveren en adviseren over beleid en projecten van provincie en gemeenten. Ondersteunen verschillende stakeholders	Een natuurinclusieve energietransitie waarbij zorgvuldig wordt nagedacht over ruimtegebruik, natuur en landschap, en waarde creatie voor de omgeving.	Provincie
Onderzoek Limburgs groot energieverbruik	Een rapport over de grootste energieverbruikers in de provincie	Inzicht in provinciaal energieverbruik, met gerichtere focus op aanpak	Provincie
Beleid circulaire samenleving	Input leveren en adviseren over beleid en projecten van provincie, gemeenten en bedrijven op het vlak van duurzaamheid en circulariteit	Door op de hoogte te blijven van actuele ontwikkelingen, programma's, aankomend beleid kan de NMF Limburg kennis opbouwen, uitdragen en waar nodig invloed uitoefenen om te komen tot een circulaire samenleving	Provincie

Energietransitie & Circulaire samenleving

Activiteit	Output	Effect/ Impact	Financier
Circulair Hub/Economic Board	Participeren in Circular Hub Chemelot en zitting nemen in de Economic Board Limburg. Wij informeren onze achterban, omwonenden en andere belanghebbenden actief over ontwikkelingen op en rondom Chemelot.	Omwonenden en andere belanghebbenden krijgen een rol in de omgevingsdialoog, om zo te komen tot een duurzamer industrieterrein.	Provincie
Regionale materiaalstromen en verweringsketens	Het onderhouden van het landelijke Servicepunt Circulair, en de initiatieven die hierbij aangesloten zijn via de website van het Servicepunt.	Nieuwe samenwerkingsverbanden van provincie, gemeenten en bedrijfsleven van de grond krijgen, zodat meer circulaire initiatieven ontstaan en stappen gezet worden naar een circulaire samenleving	NMF
Gebiedsgerichte en integrale stadsaanpak: de wijk van de toekomst	Maken van voorstel om wijken integraal te verduurzamen. Samen met Stichting Trajekt, onze achterban en lokale organisaties en bewoners.	Toekomstbestendige en duurzame wijken en steden in Limburg. Met draagvlak van bewoners en lokale organisaties.	Provincie
Nacht van de Nacht	Ondersteuning van evenementen van derden in Limburg rondom het thema lichthinder en donker inclusief eigen evenement inclusief campagne in de donkere wintermaanden voor bedrijven en gemeenten om hun reclameverlichting of verlichting van (openbare) gebouwen te doven.	Meer Limburgers zijn betrokken bij, en overtuigd van, de noodzaak van energiebesparing	NMF
Kennisontwikkeling			Provincie

3.3 Projecten

Hieronder volgt een kort overzicht van de stand van zaken van onze projecten. Naast reguliere, structurele activiteiten, werken we ook aan projecten. Kernmerk daarvan is dat ze tijdelijk zijn. Die projecten kunnen een doorlooptijd hebben van meerdere jaren. In 2023 kwamen verschillende projecten tot een afronding, andere projecten zullen in 2024 worden voortgezet. In onderstaande tabellen worden ze per thema opgesomd.

Ruimte, natuur en landschap

Project	(Tussentijds) resultaat	Opdrachtgever	Samenwerkingspartner	Status
Plan Boom	Drie bomen uitdeelacties	De Natuur en Milieufederaties	IVN Natuureducatie en gemeenten	Lopend
Uitwerking geven aan het Convenant Limburgers Bijen	Bijensymposium Bijeen voor bijen en bermen (7 juni) https://www.nmflimburg.nl/nieuws/drukbezoekt-symposium-bijeen-voor-bijen-en-bermen/	Provincie Limburg	Het Natuurhistorisch Genootschap Limburg	Afgerond
Check natuurcompensatie	Nav vooronderzoek opdracht uitgezet voor afstudeeropdracht (nog geen kandidaat)	Provincie Limburg	Kennisinstellingen (Hogeshool of Universiteit)	Lopend
Groene Vrijwilligers Netwerken	opzetten van het samenwerkingsverband Groene Bondgenoten	De Natuur en Milieufederaties	samen met het IVN, LandschappenNL en andere federaties	Lopend

Landbouw, Water & Milieu

Project	(Tussentijds) resultaat	Opdrachtgever	Samenwerkingspartner	Status	Project
Natuur als bondgenoot tegen wateroverlast	https://natuurkracht.org/	Derden	WNF, Natuurmonumenten, Limburgs Landschap, ARK	Lopend	J
Boer en Buur met Natuur	In Limburg zijn twee coalities van start gegaan www.boerenbuurmetnatuur.nl	De Natuur en Milieufederaties	Limburgse boeren en burens	Lopend	J

Energietransitie & Circulaire samenleving

Project	(Tussentijds) resultaat	Opdrachtgever	Samenwerkingspartners	Status
RES (Regionale Energie Strategie) energieopwekking	Bijdrage aan RES trajecten	Natuur en Milieufederaties	RES deelnemers	Lopend
SELL (Servicepunt Energie Lokaal Limburg)	2 thema sessies georganiseerd, één op participatie & communicatie en één op financieringsvormen	De Natuur en Milieufederaties	REScoop Limburg	Lopend
Wijkaanpak Regionale Energie Strategie	Netwerk opgebouwd en ervaring opgedaan met samenwerking en kennisdeling	De Natuur en Milieufederaties	Participatiecoalitie	Lopend
Energiecoaches	23 vrijwilligers hebben de cursus energieboswachter met succes afgerond en kunnen nu ingezet worden in hun regio's	Provincie Limburg	Vrijwilligers	Lopend
Gebiedsgerichte en integrale stadsaanpak: de wijk van de toekomst	Visiedocument Wijkaanpak opgesteld	Provincie Limburg	Tuinen van Zuid en REScoop	Afgerond
Nacht van de Nacht	Aansluiting bij bestaande evenementen in 2023	De Natuur en Milieufederaties	Tuinen van Zuid en Groene Transformator	Lopend

4 Organisatie en bedrijfsvoering

4.1 Organisatie

De stichting NMF Limburg bestaat uit een Algemeen Bestuur, Dagelijks bestuur en de werkorganisatie. Er is sprake van een bestuur op afstand in het praktisch handelen, zonder af te doen aan de bestuursverantwoordelijkheid. Dit betekent in de praktijk dat de directie een actieve rol vervult om de leden van het bestuur periodiek te informeren over relevante ontwikkelingen. Daarbij geldt dat het Dagelijks Bestuur meer en frequenter informatie ontvangt dan het Algemeen Bestuur, gezien hun verantwoordelijkheid om toezicht te houden op het beleid van de directie.

De leden van het Dagelijks Bestuur zijn ook een sparringpartner voor de directie van NMF Limburg, zowel op inhoudelijke dossiers als op vraagstukken die betrekking hebben op de bedrijfsvoering en financiën van NMF Limburg. Daarnaast is het Dagelijks Bestuur formeel werkgever van de directeur.

In de statuten is bepaald dat NMF Limburg de volgende organen kent:

- Een Dagelijks Bestuur
- Een Algemeen Bestuur
- Een directie

Daarnaast kent de stichting als federatie, een honderdtal aangesloten organisaties (achterban).

Dagelijks bestuur (DB)

NMF Limburg wordt bestuurd door het Dagelijks Bestuur. Dat bestaat uit ten minste drie leden die door het Algemeen Bestuur worden benoemd. Vastgesteld is dat de meerderheid van de leden van het bestuur dient te bestaan uit personen die afkomstig zijn uit Aangesloten Organisaties of daardoor worden aangedragen. De zittingstermijn is 3 jaar, en aftredende leden kunnen twee keer worden herbenoemd. Het DB is belast met het besturen en het toezicht houden op het beleid met de directie. In 2023 bestond het DB uit voorzitter Ruud Guyt, secretaris Madeleine van Mansfeld en penningmeester Tom Mastenbroek. Het DB heeft in 2023 7 keer vergaderd.

Algemeen bestuur (AB)

Het AB stelt de hoofdlijnen van het beleid vast, zowel het meerjarenbeleid, het jaarprogramma en de begroting. Ook de jaarstukken worden goedgekeurd door het AB. Het bestuur van NMF Limburg bestond per 31 december 2023 uit zeven leden.

Het AB benoemt de leden van het DB. Het Algemene Bestuur houdt toezicht op het DB en op de algemene gang van zaken binnen NMF Limburg. Daarnaast dient het zich in te spannen om het maatschappelijk draagvlak voor NMF Limburg te vergroten en haar doelstellingen uit te dragen. Het AB best uit tenminste negen leden. De leden van het DB zijn ook lid van het AB.

De leden van het AB kunnen worden aangedragen door de aangesloten organisaties. De zittingstermijn is 3 jaar, en aftredende leden kunnen twee keer worden herbenoemd. Het AB heeft in 2023 6 keer vergaderd.

Bestuursleden en hun zittingsperiode

Voor AB-lid de heer P. Bossenbroek kwam er in 2023 een einde aan de tweede zittingsperiode en derde zittingsperiode van twee AB leden. Een wervingscampagne naar nieuwe bestuursleden is in 2023 opgestart omdat er vacatures zijn ontstaan. Via de maandelijkse nieuwsbrief van NMF Limburg en social media is de oproep naar geïnteresseerden gedaan. Uit de reacties zijn vijf kandidaat-bestuursleden gekozen, die in 2024 starten.

Rooster van aftreden bestuur per 31 december 2023

Naam	Bestuursfunctie	Benoemd	1ste herbenoeming	Eindigt
Dhr. R. Guyt	DB- voorzitter	14-1-2019	14-1-2022	14-1-2028
Mw. M van Mansfeld	DB- secretaris	17-9-2018	25-5-2021	25-5-2027
Dhr. T.G. Mastenbroek	DB-penningmeester	20-9-2021	20-9-2024	20-9-2030
Dhr. H. Offermans	AB	24-9-2018	25-5-2021	25-5-2027
Mw. E.A.U. Heymans	AB	23-9-2019	23-9-2022	22-9-2028
Dhr. J. Kluskens	AB	20-9-2021	20-9-2024	20-9-2030
Dhr. I.G.J. George	AB	20-9-2021	20-9-2024	20-9-2030

Aangesloten organisaties

NMF Limburg kent aangesloten organisaties. Organisaties die een jaarlijkse contributie betalen kunnen aanspraak maken op het actiefonds (mits ze langer dan 1 jaar lid zijn) en krijgen ondersteuning van NMF Limburg en worden uitgenodigd voor de jaarlijkse ontmoetingsdag. De aangesloten organisaties worden tevens uitgenodigd voor de halfjaarlijkse regio ontmoetingen en ontvangen ons digitale jaarprogramma, jaarbericht, jaarverslag en onze nieuwsbrieven. In 2023 is het aantal aangesloten organisaties met één toegenomen naar 100.

Al onze aangesloten organisaties vind je op de partnerkaart op onze website

<https://partnerkaart.natuurenmilieufederaties.nl/#limburg>

Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR)

Op 1 juli 2021 is de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR) in werking getreden. In 2022 is door de koepel NMF's verkend wat dit betekent voor de afzonderlijke federaties. In 2023 is hiertoe een Federatieraad opgezet, waarin de directeuren van de individuele natuur en milieufederaties participeren. Naar aanleiding hiervan de NMF Limburg een participantenovereenkomst afgesloten met de NMF koepel waarin de financiële en juridische aspecten van de samenwerking staan. Elke participant heeft als rechtspersoon een eigen bestuursstructuur waarbinnen de directeur binnen het eigen mandaat kan handelen. Als een voorstel in de Federatieraad buiten het mandaat reikt, dan moet de directeur ruggenspraak plegen.

Relevante nevenfuncties leden bestuur en directie (31 december 2023)

Overzicht hoofd- en nevenfuncties bestuur Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg 31 december 2023		
Dhr. R.J.M. Guyt	Directeur/Eigenaar Directeur/bestuurder Voorzitter Lid AvA Lid RvC Bestuurslid Voorzitter	Ruud Guyt Management Consultancy bv Mijn Streekwarmte BV Stichting Bijzonder in Beweging Het Groene Net bv Het Groene Net Ontwikkeling bv Stichting Jan en Clara Nijsen Stichting Rosa Run
Mw. drs. M.J.M. van Mansfeld	Directeur Bestuurslid / Aandeelhouder Voorzitter Secretaris Bestuurslid Team Investingsfonds Lid begeleidingscommissie	Dialogical Holding BV Wageningen Metropolitan Food Clusters Adviesraad Natuur en Milieu Adviesraad Stichting Renkums Beekdal Stichting VVE Landgoed de Lage Lier Agro Tech Latijs Amirika en Caricom NWO-NWA-Transitie naar een duurzaam voedselsysteem
Dhr. ing. H. Offermans	Voorzitter Raadslid Lid werkgroep Lid Raad van Advies Lid Raad van Advies	Regiovergadering NMF Parkstad Gemeente Brunssum Energiecoöperatie Energiek Brunssum IVN Regio Zuid Jack Aldewereld Stichting
Mw. Drs. Erica A.U. Heymans	Regiovertegenwoordiger	Westelijke Mijnstreek in de Landelijke Raad van het IVN
Dhr. J. Kluskens	Hoofd Steunpunt Landschapsbeheer	Het Limburgs Landschap
Dhr. I.G.J. George	Beleidsadviseur duurzame bedrijven(terreinen) Ouderlid Gezamenlijke Medezeggenschapsraad	Gemeente Maastricht MosaLira
Dhr. T.G. Mastenbroek	Geen nevenfuncties	

Directeur

De directeur leidt de werkorganisatie en is belast met de voorbereiding en uitvoering van het beleid. Het functioneren van de directeur wordt jaarlijks geëvalueerd door het bestuur, gedelegeerd aan de voorzitter. In 2023 is dat gesprek in december 2022 gehouden. Vanwege de uitdiensttreding van de directeur per 31 december 2023, vond in december een exit gesprek plaats. Vanaf eind oktober 2023 is de wervingsprocedure voor een nieuwe directeur ingezet, welke doorliep in 2024.

Functioneren en belonen bestuur

In 2023 is door het bestuur van NMF twaalf keer vergaderd: zes keer met het Dagelijks Bestuur en zes keer met het Algemeen Bestuur. Dit is bijna een verdubbeling ten opzichte van 2022 (zeven in totaal) en heeft te maken gehad met twee trajecten, namelijk de werving van een nieuwe directeur en de werving van nieuwe bestuursleden. Lidmaatschap van het bestuur is op onbezoldigde basis. Er bestaat wel een mogelijkheid om reis- en verblijfskosten te declareren.

De leden van het Algemeen Bestuur van NMF hebben allen in een verklaring (bijlage 12 van het reglement van CBF) de volgende principes onderschreven:

- Binnen de instelling dient de functie 'toezicht houden' duidelijk te zijn gescheiden van het 'besturen' dan wel van de 'uitvoering'.
- De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van middelen, zodat effectief en doelmatig gewerkt wordt aan het realiseren van de doelstelling.
- De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden.

Het team (de werkorganisatie)

Het werk van NMF Limburg draait om beleidsbeïnvloeding op inhoud. Dat vereist een team waarbij gekoppeld aan de doelen van de stichting en de gevraagde capaciteit/inzet daarvoor duurzaam voldoende kennis/menskracht aanwezig is. Daarom is in de afgelopen jaren gezocht naar de formatieruimte voor beleidsmedewerkers opdat we de inhoudelijke uitdagingen van deze tijd goed aankunnen. Het team bestond per 1 januari 2023 uit 11 medewerkers (7,4 FTE) en per 31 december 2023 uit 10 medewerkers (6,9 FTE.)

In 2023 hebben we de volgende collega's in ons team mogen verwelkomen: Stephanie Gribling (secretariaat) en Noa van Mulken (adviseur ruimtelijke ordening, natuur en landschap) We hebben afscheid genomen van 3 collega's, twee stafmedewerkers en een adviseur ruimtelijke ordening, natuur en landschap.

Als relatieve kleine werkorganisatie zijn we kwetsbaar. Uitval of vertrek van een medewerker is lastig op te vangen door collega's met een ander takenpakket, kennisniveau of beleidsveld. Daarom zijn we in de afgelopen jaren ook meer in duo's gaan werken waardoor de werkorganisatie op een aantal terreinen minder kwetsbaar zijn geworden. Op de inhoudelijke thema's was vervanging en uitbreiding in 2022 al gerealiseerd. Bij de staf is in 2023 een doorontwikkeling geweest, met verdergaande automatisering van de financiële administratie en blijvende uitbesteding van werkzaamheden.

Tevens is de aankondiging gedaan dat de directeur per 1 januari 2024 een nieuwe baan elders heeft. De procedure voor een nieuwe directeur is daarop onmiddellijk gestart.

Lees hier meer over ons huidige team > <https://www.nmflimburg.nl/team/>

4.2. Bedrijfsvoering

Stichtingsvermogen

Het vermogen van de stichting wordt gevormd door:

- Het stichtingskapitaal
- Subsidies, donaties, schenkingen en contributies van achterban en donateurs
- Alle andere verkrijgingen en baten

NMF Limburg zet zich in voor maatschappelijke doelen en heeft geen winstoogmerk.

Verantwoording

Het bestuur van NMF Limburg past voor de verantwoording de richtlijnen Goede doelenorganisaties RJ 650 toe.

Financiële Administratie

De administratie van NMF Limburg is in 2023 grotendeels ondergebracht bij Baker Tilly voor wat betreft salarisadministratie en financiële verwerking van boekingen via Exact Online. Ook is de autorisatie workflow geautomatiseerd, wat ten goede komt aan de transparantie en snelheid van het proces. Het voorliggende jaarverslag is door een externe accountant gecontroleerd conform de eisen van de provincie en in overeenstemming met het Nederlands recht (waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol eindverantwoording subsidies Provincie Limburg 2017. Accountant-bureau VLM Accountants & Adviseurs heeft deze controle uitgevoerd. De controleverklaring is in de jaarrekening opgenomen.

CBF-Keurmerk en ANBI-erkenning

NMF Limburg heeft sinds 1 januari 2005 het CBF-keurmerk voor goede doelen. NMF Limburg is daarnaast door de belastingdienst aangewezen als een Algemeen Nut Beogende Instelling, ANBI. Dat houdt in dat een gift aan ons aftrekbaar is van het belastbaar inkomen. Maar het mes snijdt aan twee kanten: wij hoeven over een gift ook geen belasting te betalen. Daardoor komen giften aan ons geheel ten goede aan ons werk.

Financiële ondersteuning

NMF Limburg krijgt structureel financiële steun van provincie Limburg, de Nationale Postcode Loterij en Staatsbosbeheer, Stichting het Limburgs Landschap en Natuurmonumenten. Daarnaast zijn er in 2023 op projectbasis gesubsidieerde activiteiten uitgevoerd. Daarbij waren de onder andere de provincie, de NMF's en de Nationale Postcodeloterij financiers.

Integriteitsbeleid

Daarnaast hebben we sinds 2021 een integriteitsbeleid. Het integriteitsbeleid van NMF Limburg bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Integriteitsbeleid
2. Gedragscode integriteit

Het integriteitsbeleid is van toepassing op het bestuur en de organisatie. Alle AB-leden en teamleden hebben de bijbehorende integriteitsverklaring getekend. Actualisatie van de Gedragscode databeveiliging is voorzien in 2024.

Samen met andere natuur- en milieufederaties is NMF Limburg aangesloten bij een extern vertrouwenspersoon van Merlijn groep. Uit jaarlijkse rapportage van deze vertrouwenspersoon blijkt dat er in 2023 vanuit NMF Limburg geen integriteitsmeldingen en/of meldingen betreffende ongewenste omgangsvormen zijn binnengekomen.

Beloning

De arbeidsvoorwaarden en salarissen van medewerkers in dienst van NMF Limburg zijn gebaseerd op de salarisschalen die gelden voor de Regeling Arbeidsvoorwaarden natuur en milieu. De vakantietoeslag bedraagt 8% van het in de maand geldende salaris.

Bij de bepaling van het beloningsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt NMF Limburg de 'Regeling beloning directeuren van Goede Doelen' van Goede Doelen Nederland. Deze regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. Het salaris van de huidige directeur voldoet aan deze regeling.

Ziekteverzuim

Het gemiddeld ziekteverzuim lag in 2023 op 276 dagen (4,94%). In 2022 lag het aantal dagen ziekteverzuim op 375 dagen, oftewel (11,37%). In 2023 wordt het hoge ziekteverzuim nagenoeg volledig verklaard door een langdurig zieke medewerker. Aan het einde van het vierde kwartaal van 2023 is deze medewerker na een re-integratieperiode vrijwel volledig hersteld aan het werk gegaan.

Vrijwilligers en stagiaires

Het team kon in 2023 rekenen op de ondersteuning van 15 vrijwilligers, waarvan 10 gebiedsvertegenwoordigers ten behoeve van de gebiedsprocessen Limburgs Programma Landelijk Gebied, 1 vertegenwoordiger in de Commissie Regionaal Overleg Luchthaven Maastricht, 4 studenten van de Open Universiteit die werkten aan een opdracht op het thema Natuur. Daarnaast zijn 2 vrijwilligers actief gekoppeld aan de TRINL-app.

Duurzame bedrijfsvoering

NMF Limburg wil graag het goede voorbeeld geven. Dit doen wij onder meer op het gebied van inkoop zoals duurzaam kantoorpapier, koffie en thee. Voor (externe) bijeenkomsten streven we naar regionale, vegetarische en biologische catering. Daarnaast stimuleren we het reizen per openbaar vervoer.

Klachtenprocedure

NMF Limburg heeft een klachtenprocedure. Er wordt een geanonimiseerde samenvatting gemaakt van iedere geregistreerde klacht. Deze wordt bewaard in het digitale klachtenregister. Eenmaal per jaar worden de binnengekomen klachten geagendeerd tijdens een vergadering van het bestuur. Er zijn in 2023 geen klachten geregistreerd in het klachtenregister. Lees de klachtenprocedure hier op de website >

<https://www.nmfilimburg.nl/klachtenprocedure/>

5 Planning en Control

5.1 Cyclisch plannen, controleren en verantwoorden

Elk jaar wordt een jaarprogramma gemaakt. Hierin staan de geplande activiteiten en beoogde inzet. Dat jaarprogramma wordt door het AB vastgesteld. Elk jaar wordt ook een jaarverslag (bestuursverslag en financieel verslag) gemaakt. Ook dat wordt, na een goedkeurende verklaring van een accountant, vastgesteld door het AB. Beide producten vormen ook de basis voor de verantwoording van de provinciale exploitatiesubsidie.

Vervolgens wordt in het lopende jaar per kwartaal een analyse gemaakt door de staf van de resultaten (qua inzet en qua uren). Daar waar er afwijkingen worden geconstateerd, worden deze in het DB en AB gemeld. Daar waar afwijkingen aan de orde zijn die terugkoppeling vereisen richting één van onze financieringsbronnen, wordt dit na consultatie van het bestuur door de organisatie gedaan.

5.2 Risicomanagement

NMF Limburg streeft ernaar om de risico's die gerelateerd zijn aan samenwerking, bestuur en management, operationele zaken, financieel management, informatiemanagement en juridische verantwoordelijkheden zo goed mogelijk te beheersen. Door risico's te identificeren kunnen passende reacties ondernomen worden om schade te voorkomen of te beperken. Risicomanagement maakt integraal onderdeel uit van de planning- en controlcyclus en is van toepassing op iedereen in de organisatie.

De belangrijkste risico's zijn vanuit een meerjarenstrategie geïdentificeerd en van beheersmaatregelen voorzien. Deze risico's vallen naar het oordeel van de directie en het Algemeen Bestuur binnen de risicobereidheid van de organisatie. Op basis van een risico-analyse zijn voor 2023 de risico's geïnventariseerd en daarvoor beheersmaatregelen geformuleerd (zie schema hieronder).

Financiële risico's	Beheersmaatregelen
Provinciale subsidies worden niet voor een langere periode toegekend, maar steeds per jaar. Binnen het huidige politieke klimaat, waarin de steun voor met name groene NGOs onder een vergrootglas ligt, bestaat het risico dat onze subsidieaanvraag (deels) afgewezen kan worden. Dit zou grote impact hebben op de organisatie, aangezien de provinciale subsidie de grootste financieringsbron is voor NMF Limburg. Bovendien ligt het leeuwendeel van de kosten vast in personeelskosten (ruim 60 procent). Daardoor kan de NMF Limburg slechts beperkt compenseren voor	Goed contact onderhouden met de provincie om vroegtijdig signalen op te kunnen pikken die duiden op een verandering in de provinciale subsidie. Inzetten op selectieve acquisitie, zodat er meerdere financiële bronnen zijn en daarmee risico's worden gespreid.

inkomensderving, namelijk alleen maar door besparingen op flexibele kosten.	
Toelage van de Nationale Postcodeloterij (NPL) is niet vanzelfsprekend (wordt voor een periode van vijf jaar toegekend). Een besluit van NPL om de toelage te stoppen zou een flinke impact hebben, aangezien het een grote inkomstenbron is voor NMF Limburg.	Alert blijven en indien voorzien inzetten op selectieve acquisitie, zodat er meerdere financiële bronnen zijn en daarmee risico's worden gespreid. Goed contact onderhouden met de koepelorganisatie van de NMF's om vroegtijdig signaleren op te kunnen pikken die duiden op een verandering in de NPL-bijdrage.
Bedrijfsmatige risico's	
De beperkte omvang van de stichting (financieel en in aantal medewerkers) maakt de organisatie kwetsbaar bij het wegvallen van personeel. De risico's liggen zowel bij de kwantiteit van het werk als kennis en werkwijzen die verloren gaan; Met als gevolg het niet voldoende in-control zijn en/of mogelijk niet kunnen nakomen van verplichtingen.	Automatisering en standaardisatie van processen. Duo's op onderwerpen zetten ter vervangbaarheid. Werkdrukverlaging door strakkere sturing op prioriteiten. Betere inzet van achterban organisaties en vrijwilligers waar mogelijk. Geautomatiseerde rapportage en sturingsmiddelen.
Het aantal werkvelden en de complexiteit van de vraagstukken binnen de werkvelden neemt toe. Daarnaast overstijgen steeds meer vraagstukken de grenzen van een bepaald werkveld, zoals bij zorgvuldige inpassing van grootschalige zon- en windprojecten in het buitengebied.	Bevorderen van goede interne afstemming en integraal werken tussen medewerkers. De directie heeft een overall view en helpt bij het stimuleren en faciliteren hiervan. Gebruikmaken van kennis en zorgen voor goede afstemming met terrein behorende organisaties, andere natuur- en milieufederaties en onze achterban.
Als NMF er onvoldoende in slaagt om een aantrekkelijke en professionele werkgever te zijn, kiezen medewerkers er mogelijk voor om te vertrekken. Daardoor verdwijnt er kennis en ervaring en komt de continuïteit van de organisatie mogelijk in gevaar.	Ruimte bieden aan trainingen (deels via de NMF koepel) voor medewerkers Investeren in kantoorhuisvesting, flexibel werken en ICT om medewerkers een prettig en veilig werkklimaat te bieden. Balans senioren-junioren herstellen

Welke risico's hebben zich in 2023 voorgedaan?

Ziekteverzuim

In 2023 was een van onze collega's langdurig ziek. Aangezien we hiervoor verzekerd zijn, zijn de financiële risico's beperkt. Vanwege onzekerheid over de lengte van het verzuim en de ruime inwerktermijn bij het aannemen van een interim medewerkers is besloten om de werkzaamheden tijdelijk intern op te vangen. Wel heeft het gezorgd voor extra werkdruk binnen de organisatie. Het betrof een communicatiemedewerker waardoor de afgesproken resultaten op de thema's conform jaarprogramma wel zijn gehaald maar de communicatieve ondersteuning niet altijd is geweest wat we gewend waren en met name een aantal taken op het gebied van het uitbreiden en versterken van (participatie door en met) ons achterban is achtergebleven.

Vertrek en vervanging medewerkers

Met het voornemen om in 2023 zoveel mogelijk in duo's te werken, is binnen de staf in mei een nieuwe medewerker begonnen. Helaas heeft zij de NMF Limburg na een aantal maanden verlaten. Het is gelukt om op redelijk korte termijn een geschikte opvolging te werven, echter heeft dit geleid tot twee inwerktrajecten in 2023. Het opvangen van dat werk heeft eveneens extra druk op de overige medewerkers gelegd en met name de huidige Office manager. Het jaar 2023 is voor wat de bedrijfsvoering betreft een transitiejaar geweest, waarbij al de nodige stappen zijn gezet om processen meer te standaardiseren, automatiseren en deels uitbesteden. De verwachting is dan ook dat de organisatie in 2024 de vruchten zal plukken van de overstap naar Exact Online, workflow autorisatie via Zenvoices, declaraties via administratie systeem Nmbrs en uitbesteding en ondersteuning van Baker Tilly op de salaris- en financiële administratie.

Verminderde grip op kosten

Door het wegvallen van ondersteunende stafmedewerkers in 2022/2023 is het zicht en de controle op de algemene en kantoorkosten tijdelijk verminderd geweest in 2023. Deels lagen hier een aantal 'projecten' met hoge eenmalige kosten aan ten grondslag, zoals het vooruitschuiven naar 2023 van een aantal ingrijpende ICT projecten in 2022, de werving van nieuw personeel (specifiek de nieuwe directeur) en hoge accountantskosten in 2022. Deels lag dit aan hoger dan begrote projectkosten gerelateerd aan bijvoorbeeld zaalhuur. Vanaf het derde kwartaal van 2023 is een eerste versie van de kwartaalrapportages gepresenteerd, real-time vanuit Exact Online. Voor de begroting 2024/2025 worden drie belangrijke lessen meegenomen: 1) Een ophoging van de algemene kosten (ten behoeve van o.a. de accountantscontrole) wordt doorgevoerd. 2) Er zijn voor 2024 al significant hogere projectkosten begroot. Belangrijker nog is er bij projecten bij (dreigende) overschrijdingen binnen de begroting gezocht wordt naar ruimte om overschrijdingen te voorkomen. De bewustwording binnen het team is hiervoor in 2024 vergroot. 3) Minimaal op kwartaalbasis actualiseren van de begroting op basis van de meest recente inzichten, dit delen met het bestuur en op basis daarvan tijdig bij sturen. In 2024 verkent de NMF Limburg de mogelijkheid van een (meer) geautomatiseerd dashboard rapportage.

5.3 Jaarprogramma en begroting 2024, de toekomst

In oktober 2023 is het jaarprogramma 2024 door het bestuur vastgesteld. Daarin zijn onze werkzaamheden voor 2024 in hoofdlijnen geschreven. Hieronder geven we per thema de belangrijkste onderwerpen aan, waarmee we naast onze reguliere activiteiten in 2024 aan de slag gaan.

Thema Landschap, Ruimte en Natuur

- Het geven van een cursus 'verbindend onderhandelen' voor onze aangesloten groepen. Deze manier van onderhandelen richt zich op het gezamenlijk en in goede harmonie vinden van gemeenschappelijke belangen en bedenken van oplossingen zodat lokale groepen beter beslagen ten ijs komen in overleggen op gemeentelijk niveau.

- Invloed uitoefenen samen met de terrein beherende instanties (TBO's) en de achterban op de gebiedsprocessen die horen bij het Limburgs Programma Landelijk gebied waarbij de sturende principes water, bodem, en landschap centraal moeten staan. NMF Limburg bewaakt deze integrale gebiedsplannen om daadwerkelijk tot uitvoering te komen.
- Het bewaken van de belangen van natuur en landschap bij de nadere uitwerking van het tracé van de Delta Rhine Corridor. Dit betreft de aanleg van een buisleidingen tracé van de Rotterdamse haven naar het industriecluster Chemelot.
- Check realisatie natuurcompensatie: vanuit onze aangesloten groepen bereiken ons vele geluiden dat natuurcompensatie lang niet altijd wordt uitgevoerd. We willen duidelijk inzicht in de gegevens van natuurcompensatie (grootte en locaties) en of deze gebieden daadwerkelijk gerealiseerd én onderhouden worden.
- In samenwerking met partners, onderzoeken we de ontwikkeling van een barometer om de staat van de Limburgse natuur en biodiversiteit te monitoren en – om de voortgang van het Natuurnetwerk Nederland te kunnen bewaken – de huidige wijze van natuurcompensatie in Limburg.

Thema Landbouw, Milieu en Water

- In samenwerking met de Plattelandscoalitie en vertegenwoordigers van onze achterban in de deelgebieden, verdere concretiseren van het Limburgs Programma Landelijk Gebied met een ruimtelijke vertaling van de natuur- (en stikstof), water- en klimaatdoelen naar gebiedsgerichte maatregelenpakketten.
- De voortzetting van het samenwerkingsproject Natuurkracht, waarin natuurinclusieve oplossingen voor wateroverlast (en verdroging) de norm worden voor burgers, boeren, bedrijven en beleidsmakers.
- Beleidsadvisering gericht op waterpeilbeheer en (grond)wateronttrekkingen voor drinkwater, industrie en landbouw op verschillende beleidsniveaus (IRM, Waterveiligheid en ruimte Limburg, veergunningverlening waterschap Limburg).
- De inpassing van milieunormen – op het gebied van geluid, geur, veiligheid en luchtkwaliteit in de omgevingsvisies en -plannen van gemeenten.

Thema Energie & Circulariteit

- De visie rondom energie en circulariteit verduidelijken om zo waardevolle input te kunnen leveren en te kunnen adviseren over beleid en projecten van provincie, gemeenten en bedrijven op het vlak van duurzaamheid en circulariteit.
- Verder opleiden van Energieboswachters: hiermee worden mensen in twee maanden tijd opgeleid tot burgerexpert voor natuurinclusieve zon- en windparken.
- Netwerk op het thema circulaire samenleving uitbreiden ten behoeve van beleidsbeïnvloeding.

Thema Communicatie

- Implementatie nieuwe huisstijl NMF's
- Ondersteuning (extern) via platform 'De Nieuwe Gevers' verkennen
- Themagerichte campagnes ter ondersteuning van de overige activiteiten.

Begroting 2023

In het jaarprogramma 2024 is onderstaande jaarbegroting opgenomen.

Begroting naar kostensoorten	Begroting 2024	Begroting 2023
BATEN		
Provincie Limburg Exploitatiesubsidie	€ 452.130	€ 430.600
Stichting De Natuur en Milieufederaties NPL-gelden	€ 118.000	€ 118.000
Stichting De Natuur en Milieufederaties Projecten	€ 98.500	€ 52.000
Projecten derden	€ 92.535	€ 69.795
Lidmaatschap aangesloten organisaties	€ 6.000	€ 6.000
Donaties		
TOTAAL	€ 767.165	€ 676.395
LASTEN		
Projectkosten	€ 79.391	€ 10.000
Lonen en salarissen	€ 418.352	€ 423.211
Sociale lasten/pensioenlasten	€ 146.422	€ 148.124
Overige personeelskosten	€ 20.400	€ 17.900
Afschrijvingen	€ 6.000	€ 6.000
Huisvestingskosten	€ 37.900	€ 29.450
Bureau- en organisatiekosten	€ 55.700	€ 37.000
Algemene kosten	€ 3.000	€ 4.100
TOTAAL	€ 767.165	€ 675.785
Bedrijfsresultaat	€ 0	€ 610
Fin. Baten en Lasten	€ 0	€ 700-
Explootatieresultaat voor bestemming	€ 0	€ 90-

Al meer dan 25 jaar steun van de Postcode Loterij

Vorig jaar kon het project Boer&Buur met Natuur van start gaan, dankzij een extra bijdrage van de Postcode Loterij (Foto: Mark van Stokkom voor Herenboeren Nederland)

De Natuur en Milieufederaties mogen al meer dan 25 jaar rekenen op de steun van de Nationale Postcode Loterij. De vaste jaarlijkse bijdrage van 2,25 miljoen euro maakt het mogelijk dat wij ons samen met ruim 1.200 lokale initiatieven kunnen blijven inzetten voor mooie en duurzame provincies. De impact die we hiermee realiseren, was niet mogelijk geweest zonder deze hulp. Wij zijn de Postcode Loterij en alle deelnemers dan ook heel dankbaar voor hun bijdrage.

Annie van de Pas, directeur van de Natuur en Milieufederaties: "De bijdrage van de Loterij is al ruim 25 jaar een fundament voor de realisatie van vele mooie lokale projecten in de 12 provincies en zorgt ook voor een belangrijke impuls voor landelijke projecten zoals Energietuinen en Plan Boom. Het is fantastisch dat we, dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij, in heel Nederland extra meters kunnen maken."

Extra schenkingen

Naast de jaarlijkse bijdrage kunnen we een beroep doen op een extra schenking van de loterij voor bijzondere projecten, zodat we belangrijke stappen kunnen maken richting een klimaatbestendige, natuurinclusieve en circulaire samenleving. De projecten [Plan Boom](#) en [Energietuinen](#) zijn hier voorbeelden van. Projecten die we zonder deze extra bijdrage niet hadden kunnen uitvoeren. Een relatief nieuw project dat we vorig jaar gestart zijn met hulp van de loterij is [Boer&Buur met Natuur](#). In iedere provincie gaan twee coalities aan de slag, die groene boeren en actieve burens bij elkaar brengen. Door dit netwerk krachtig bij te staan, werken we aan meer biodiversiteit, een beter klimaat, circulair grondstofgebruik en gezonde & diervriendelijke voeding. Oftewel: een toekomstbestendige landbouw.

6 Toelichting op de cijfers

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste en noodzakelijke financiële gegevens en resultaten van NMF Limburg beschreven. Gedetailleerde gegevens zijn in het volgende hoofdstuk, de Jaarrekening opgenomen. De jaarrekening van Stichting NMF-Limburg wordt sinds 2004 opgesteld volgens de Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen (Raad voor de Jaarverslaggeving). Dat geldt ook voor de jaarrekening 2023.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

6.1 Verbondenheden met andere organisaties

Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg is nauw verbonden met de Stichting Steunfonds Natuur en Milieufederatie Limburg, doordat beide stichtingen hetzelfde bestuur hebben.

Stichting Steunfonds Natuur en Milieufederatie Limburg is ruim 15 jaar geleden door de Milieufederatie in het leven geroepen om haar aandeel van het schikkingsbedrag in onder te brengen, dat werd uitgekeerd door het composteringsbedrijf CNC uit Milsbeek in het kader van een gewonnen sluitingsprocedure. Het steunfonds heeft als belangrijkste doelstelling het vormen en beheren van een fonds ter ondersteuning van bijzondere activiteiten van Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg die niet op andere wijze gefinancierd kunnen worden, zoals het actiefonds.

Gedurende het boekjaar heeft er één transactie plaatsgevonden met Steunstichting Natuur en Milieufederatie Limburg. Dit ten behoeve van de zes actiefonds aanvragen van aangesloten organisaties.

6.2 Baten

In 2023 is € 748.167 aan baten gerealiseerd. Dat is ad. € 71.772 hoger dan begroot (€ 676.395). De provinciale subsidie en De Natuur en Milieufederaties verstrekkingsgelden waren conform begroting. De hogere inkomsten komen vooral door projecten verbonden aan de Natuur en Milieufederaties (met name die vanuit het nieuwe project Boer en Buur met Natuur en hoger dan verwachte baten voor de Participatiecoalitie). Die waren nog niet in de begroting opgenomen omdat deze ten tijde van vaststelling nog niet bekend waren.

6.3 Lasten

De totale lasten waren in totaal €814.747. Dit is een verschil van € 138.962 t.o.v. de begroting (€ 675.785).

De lonen en salarissen en sociale lasten en pensioenlasten zijn vrijwel volledig in lijn met de begroting. De huisvestingskosten zijn in 2023 licht lager uitgevallen dan begroot. De overige personeelskosten (EUR 73.180) zijn aanzienlijk hoger uitgevallen dan begroot (EUR 17.900). Deels is dit het gevolg van het niet opnemen van studie- en opleidingskosten (€ 15.808) en wervingskosten personeel (€ 7.313) en kostenvergoeding Werkkostenregeling (€ 5.120). Ook de premie van de ziekengeldverzekering (€ 23.769) drukte zwaar op deze kosten.

De bureau en organisatiekosten waren geraamd op € 37.000 en vallen hoger uit, met € 47.897 (kantoorkosten). Deels hangt dit samen met hoge kosten voor automatisering (EUR 19.108) gerelateerd aan de overstap naar een nieuwe IT-provider inclusief modernisatie (cloud computing services, incl. nieuwe Teams werkstructuur) waarvan de kosten EUR 6.056 (excl. hardware) bedroegen. Een andere grote bijdrage was éénmalige drukkosten van ons jaarbericht 2022 (EUR 3.933), de ontwerp en productie van 15 geschenkdozen (EUR 2.830) en geschenkboeken (EUR 1.996).

De algemene kosten kwamen uit op € 76.966 terwijl hier EUR 4.100 voor geraamd was. De grootste bijdragen waren de kosten voor de ondersteuning bij het opstellen en goedkeuren van het jaarverslag (EUR 53.167), de administratiekosten ten behoeve van de uitbesteding van de salaris- en financiële administratie (respectievelijk EUR 10.751 en EUR 3.145) en gerelateerde advieskosten (EUR 6.991) en juridische kosten (EUR 5.358) vanwege ondersteuning vanuit Natuur & Milieu Noord-Holland en Raad van State kosten).

6.4 Exploitatieresultaat

Het jaar 2023 wordt afgesloten met een negatief resultaat van € 66.302. Begroot was een resultaat van €0,-. Het verschil kan als volgt worden verklaard;

- Opleidingskosten (EUR 15.808) en wervingskosten directeur (EUR 7.313). Niet voorzien.
- Bureau en organisatiekosten: overstap naar nieuwe IT-provider en -omgeving. Niet voorzien.
- Hogere algemene kosten voor de ondersteuning bij het opstellen en goedkeuren van de jaarrekening (EUR 53.167), uitbesteding van de salaris- en financiële administratie (respectievelijk EUR 10.751 en EUR 3.145) en gerelateerde advieskosten (EUR 6.991) en juridische kosten (EUR 5.358).

6.5 Risico's en onzekerheden

De NMF Limburg is in sterke mate afhankelijk van de fondsen die derden ter beschikking stellen. In het bijzonder geldt dit voor de middelen die de provincie Limburg en Stichting Doen (Nationale Postcode Loterij) ter beschikking stellen. De exploitatiesubsidie van de provincie Limburg wordt jaarlijks ter beschikking gesteld. De Nationale Postcode Loterij

heeft een meerjarig commitment afgegeven tot en met 2027. Het commitment wordt iedere keer met 5 jaar verlengd.

Alhoewel de NMF Limburg een brede achterban vertegenwoordigt en maatschappelijk relevante activiteiten verricht, bestaat het risico dat de ter beschikking gestelde fondsen in de toekomst kunnen worden ingeperkt.

Indien bijvoorbeeld één van deze twee partijen besluit om haar bijdragen te verminderen, heeft dat vanzelfsprekend substantieel effect op de begroting. Om dit risico te beheersen wordt jaarlijks nagegaan of dit aan de orde zou kunnen komen.

De stichting heeft, anders dan het onderhouden van intensieve contacten en waar nodig bijstellen van haar maatschappelijk relevante activiteiten, geen mogelijkheden om dit risico te mitigeren met eigen middelen. Wel zijn in de loop der jaren voldoende reserves opgebouwd om, indien aan de orde, op een voor personeel, bestuur en achterban, acceptabele en bestuurlijk te verantwoorden wijze af te kunnen bouwen dan wel onder andere condities door te kunnen starten. De stichting zal indien zulks aan de orde zou komen tijdig maatregelen nemen om eventuele negatieve gevolgen zo veel als mogelijk op te vangen.

6.7 Vermogensbeleid

Het eigen vermogen bestaat uit:

- Het stichtingskapitaal
- De reserve financiering activa
- De bestemmingsreserve
- De exploitatiereserve

6.8 Reserve financiering activa

De reserve financiering activa is een reserve van € 6.718 die gevormd is op voorschrift van de RJ650 (Raad voor de Jaarverslaglegging).

6.9 Bestemmingsreserves

De Bestemmingsreserve actiefonds werd tot 2022 gevormd door het Actiefonds van de NMF Limburg. In 2023 is deze opgeheven doordat het AB besloten had om het Actiefonds, in het leven geroepen om aangesloten organisaties financieel te kunnen ondersteunen, voortaan via de Steunstichting uit te keren, waarmee de reservering voor het Actiefonds is vrijgevallen.

Iedere 10 jaar viert NMF Limburg zijn jubileum. Om de kosten niet ten laste van 1 jaar te laten vallen, heeft het bestuur in 2021 besloten om jaarlijks een bedrag van € 5.000 van het resultaat te reserveren voor het komende jubileumjaar 2031 onder de bestemmingsreserve overig.

Vanaf 1 januari 2023 worden de beleidsregels reserves en voorzieningen 2023 (weer) toegepast. Deze regels zijn gelijk aan de beleidsregels reserves en voorziening 2017, die

enkele jaren geleden zijn vervallen. In deze beleidsregels is vastgelegd hoe er wordt omgegaan met exploitatieoverschotten (en -tekorten) die zijn toe te rekenen aan provinciale subsidiemiddelen en tot welke omvang een (provinciale) egalisatiereserve maximaal mag worden opgebouwd.

Daarbij bedraagt het beginsaldo van de bestemmingsreserve Provincie voor de NMF Limburg - per 1 januari 2023 - € 0,00 bedragen. Een exploitatie-overschot / -tekort dient door de NMF Limburg vanaf 2023 te worden toegerekend aan de provinciale egalisatiereserve naar rato van de totale inkomstenstromen en deze bedraagt maximaal 15% van het verleende subsidiebedrag. De bestemmingsreserve Provincie bedraagt € - 38.159.

De bestemmingsreserve Provincie moet worden beschouwd als algemene reserve die functioneert als buffer om onverwachte "provinciale" tegenvallers op te kunnen vangen.

6.10 Exploitatiereserve

De Exploitatiereserve dient beschouwd te worden als een Algemene Reserve die functioneert als een buffer om onverwachte tegenvallers in de exploitatie te kunnen opvangen zonder dat er tussentijds een extra beroep gedaan hoeft te worden op subsidiënten.

De Exploitatiereserve bedraagt € 173.532. Hieraan worden geen speciale voorwaarden gesteld.

6.11 Solvabiliteit

Per 31 december 2023 bedragen de Reserves en Fondsen € 152.163. Dit resulteert in een solvabiliteit (verhouding totaal vermogen en eigen vermogen) van 50% (2022: 58%). De vermogenspositie is in orde.

6.12 Liquiditeit – financieringsbehoeftes

De liquiditeitspositie (vlottende activa minus kortlopende schulden) is met € 145.415 positief en toereikend. Thans bestaat dan ook geen noodzaak tot het aantrekken van externe financiering.

6.13 Norm beheer en administratie

De kosten voor beheer en administratie worden toegekend aan de vijf onderscheiden inhoudelijke doelen. NMF Limburg hanteert voor zichzelf als uitgangspunt dat de kosten voor organisatie onder de 20% dienen te blijven.

Op basis van de bestede tijd en de loonkosten was met de organisatie dit jaar een bedrag gemoeid van € 308.818,- . Dit is 38% van het totale bedrag € 814.747. Deze overschrijding wordt grotendeels verklaard door een aantal grote incidentele kosten zoals de overstap van IT provider (en naar andere IT omgeving), hoger dan verwachte accountantskosten en wervingskosten voor de nieuwe directeur en is daarmee incidenteel goorloofd.

6.14 Subsidievoorwaarden

Op de Provinciale Exploitatiesubsidie zijn de Algemene Subwet bestuursrecht (Awb), de algemene Subsidieverordening Provincie Limburg 2017 e.v. (ASV 2017) en artikel 4:23, derde lid, sub c, van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. De subsidie wordt definitief vastgelegd op basis van de ingediende aanvraag met een inhoudelijk verslag. Inmiddels is de voorlopige beschikking voor 2024 van de provincie ontvangen.

6.15 Beleggingsbeleid

Tijdelijke overschot van liquide middelen wordt op een spaarrekening gestort. De lopende afspraak is om liquide middelen niet in te zetten met beleggingsdoelen maar te reserveren voor onvoorziene tegenvallers van welke aard dan ook.

6.16 Bezoldiging directie

Het Bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, (zowel de hoogte van de directiebeloning als de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld). Het bezoldigingsbeleid wordt periodiek geactualiseerd, laatstelijk in 2022. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt de NMF-Limburg de Regeling beloning directeuren van goede doelenorganisaties (zie www.goededoelennederland.nl).

De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij NMF Limburg leidt tot een zogenaamde BSD-score van 350 punten met een maximaal jaarinkomen van EUR 109.879 (1 FTE/12 mnd.) Voor 2023 geldt dat het jaarinkomen van de directeur ad € 101.887,9 binnen het toegestane jaarinkomen valt. De belaste vergoedingen/bijtellingsen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen.

Bezoldiging directie	obv 100%	
	2023	2022
Bruto loon	€ 79.544,3	€ 75.852,0
Vakantiegeld	€ 7.227,5	€ 5.946,8
Eindejaarsuitkering	€ 300,0	€ 300,0
Variabel jaarinkomen	€ -	€ -
Totaal jaarinkomen	€ 87.071,8	€ 82.098,8
SV lasten (werkgeversdeel)	€ 10.947,2	€ 9.690,2
Belastbare vergoedingen	€ 579,8	€ 400,4
Pensioenlasten (werkgeversdeel)	€ 10.129,0	€ 9.908,0
Overige beloningen op termijn		€ -
Uitkeringen beëindiging dienstverband	€ -	€ -
Onbelaste vergoedingen	€ 4.107,3	€ 3.782,8
Totaal overige lasten	€ 25.763,3	€ 23.781,4
Totaal bezoldiging	€ 112.835,1	€ 105.880,2
Totaal bezoldiging excl SV lasten	€ 101.887,9	€ 96.190,0

Bruto normjaarinkomen

functiegroep	BSD-punten	Laatst geldende maximum	Maximum normjaarinkomen Per 1 juli 2024
C	<280	€ 77.478	€ 81.739
D	281-310	€ 87.336	€ 92.139
E	311-340	€ 97.200	€ 102.546
F	341-370	€ 109.879	€ 115.922
G	371-410	€ 122.552	€ 129.292
H	411-450	€ 136.639	€ 144.154
I	451-490	€ 154.951	€ 163.473
J	>491	€ 180.984	€ 187.861

7 Jaarrekening

NMF Limburg is een non-profitorganisatie. Al onze inkomsten worden ingezet voor een mooi en duurzaam Limburg. Om onze rollen en activiteiten te kunnen vervullen hebben wij een spreiding in baten. Qua financiering heeft NMF Limburg te maken met vijf stromen. Deze baten van de NMFL bestaan uit: subsidies van Provincie Limburg, bijdragen van terreinbeherende organisaties, bijdrage van de Nationale Postcodeloterij, externe financiering via projecten en contributies en donaties.

7.1 Balans

Volgens het CBF-Keurmerk

Activa	31-12-2023	31-12-2022
VASTE ACTIVA		
Inventaris	6.723	€ 10.946
Totaal materiele vaste activa	6.723	€ 10.946
VLOTTENDE ACTIVA		
Debiteuren	22.308	€ 5.084
Overlopende activa	1.881	€ 1.881
Overige vorderingen	30.303	€ 25.491
Totale vorderingen	54.492	€ 32.456
Liquide middelen	243.158	€ 344.719
Activa totaal	304.372	€ 388.121

Passief	31-12-2023	31-12-2022
RESERVES EN FONDSSEN		
Stichtingskapitaal	€ 45	€ 45
Bestemmingsreserve financiering activa	€ 6.718	€ 10.945
Bestemmingsreserve actiefonds Milieufederatie Limburg	€ 0	€ 37.235
Bestemmingsreserve jubileum	€ 10.000	€ 5.000
Bestemmingsreserve Provincie	€ -38.159	€ 0
Exploitatiereserve overige	€ 173.532	€ 165.213
Totaal reserves en fondsen	€ 152.136	€ 218.438
VOORZIENINGEN		
Overige voorzieningen	€ 0	€ 7.300
KORTLOPENDE SCHULDEN		
Crediteuren	22.198	€ 19.724

Belastingen en premies sociale verzekeringen	27.483	€ 33.411
Overige schulden en overlopende passiva	102.553	€ 109.248
Totaal kortlopende schulden	152.235	€ 162.383
Passiva totaal	304.371	€ 388.121

Resultaatbestemming	Werkelijk 2023		Werkelijk 2022
Toevoegingen/onttrekkingen aan:			
- Bestemmingsreserve jubileum	5.000		€ -37.472
- Reserve financiering vaste activa	€ -4.227		€ -2.718
- Actiefonds	€ -37.235		€ -3.259
- Bestemmingsreserve Provincie Limburg	€ -38.159		€ -61.428
- Exploitatiereserve overige	€ 8.319		€ 40.491
	€ -66.302		€ -64.386

7.2 Staat van baten en lasten over 2023

Volgens het CBF-Keurmerk

De provinciale natuur- en milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van deze kosten een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer en Administratie van Goede Doelen Nederland. De kosten voor beheer en administratie worden inzichtelijk gemaakt in de bijlage Toelichting lastenverdeling, maar worden in de staat van baten en lasten volledig toegerekend aan de doelstellingen. De baten uit eigen fondsenwerving hebben betrekking op contributies. Baten van particulieren bestaan uit jaarlijkse donaties en bijdrages aan workshops.

Het jaar 2023 wordt afgesloten met een negatief resultaat van € 66.302. Begroot was een resultaat van €0,-. Er is dus sprake van een negatief- verschil van € 66.302. Het verschil kan als volgt worden verklaard;

- Opleidingskosten (EUR 15.808) en wervingskosten directeur (EUR 7.313). Niet voorzien.
- Bureau en organisatiekosten: overstap naar nieuwe IT-provider en -omgeving. Niet voorzien.
- Hogere algemene kosten voor de ondersteuning bij het opstellen en goedkeuren van de jaarrekening (EUR 53.167), uitbesteding van de salaris- en financiële administratie (respectievelijk EUR 10.751 en EUR 3.145) en gerelateerde advieskosten (EUR 6.991) en juridische kosten (EUR 5.358).

Omschrijving	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
BATEN			
Baten van particulieren	€ 1.521	€ 0	€ 1.785

Baten van bedrijven	€ 0	€ 0	€ 0
Baten van loterijorganisatie	€ 118.000	€ 118.000	€ 107.000
Baten van subsidies van overheden	€ 430.593	€ 430.600	€ 399.884
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	€ 108.202	€ 52.000	€ 67.519
Baten van andere organisatie zonder winststreven	€ 89.852	€ 75.795	€ 65.301
Totaal baten	€ 748.167	€ 676.395	641.489

LASTEN	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Besteed aan doelstellingen:			
-Doelstelling Achterban en Netwerk	€ 67.747	€ 28.602	€ 131.467
-Doelstelling Ruimte, Landschap en Natuur	€ 133.558	€ 116.439	€ 73.294
-Doelstelling Transitie Landbouw	€ 153.607	€ 132.241	€ 113.725
-Doelstelling energie en circulaire samenleving	€ 78.993	€ 103.374	€ 111.218
-Doelstellingen Communicatie	€ 72.024	€ 19.245	€ 82.804
-Doelstellingen Organisatie	€ 308.818	€ 275.883	€ 191.493
	€ 814.747	€ 675.785	€ 704.001
Wervingskosten			
-Kosten beheer en administratie	€ 0		€ 0
Totaal lasten	€ 814.747	€ 675.785	€ 704.001

Financiële baten en lasten	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Financiële baten	836,07	€ -	€ -
Financiële lasten	€ -559	€ -700	€ 1.876
Exploitatieresultaat voor bestemmingen	€ -66.302	€ -	€ -64.386

Resultaatbestemming	Werkelijk 2023		Werkelijk 2022
Toevoegingen/onttrekkingen aan:			
- Bestemmingsreserve jubileum	5.000		€ -37.472
- Reserve financiering vaste activa	€ -4.227		€ -2.718
- Actiefonds	€ -37.235		€ -3.259
- Bestemmingsreserve Provincie Limburg	€ -38.159		€ -61.428
- Exploitatiereserve overige	€ 8.319		€ 40.491
	€ -66.302		€ -64.386

8 Exploitatiebegroting 2023

Omschrijving	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
BATEN			
Provincie Limburg exploitatiesubsidie	€ 430.593	€ 430.600	€ 414.032
Korting Provincie Limburg subsidie 2021	€ 0	€ 0	€ -21.500
Provincie Limburg projecten	€ 0	€ 0	€ 7.352
Stichting De natuur en Milieufederaties versterkingsgelden	€ 118.000	€ 118.000	€ 107.000
Stichting De Natuur en Milieufederaties projecten	€ 108.202	€ 52.000	€ 67.519
Derden	€ 86.157	€ 69.795	€ 60.201
Contributies	€ 3.695	€ 6.000	€ 5.100
Donaties steunstichting			€ -
Donaties particulieren	€ 1.521	€ 0	€ 1.785
Subsidies/bijdragen	748.167	676.395	641.489

Omschrijving	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Lasten			
Projectkosten Provincie Limburg Exploitatiesubsidie	€ 12.328	€ 10.000	€ 18.190
Projectkosten overige bijdragen	€ 20.643	€ 0	€ 59.129
Lonen en salarissen	€ 429.157	€ 423.211	€ 370.775
Sociale lasten en pensioenlasten	€ 121.379	€ 148.124	€ 102.460
Overige personeelskosten	€ 73.180	€ 17.900	€ 48.816
Afschrijvingen	€ 5.658	€ 6.000	€ 6.129
Huisvestingskosten	€ 27.539	€ 29.450	€ 24.454
Bureau- en organisatiekosten	€ 47.897	€ 37.000	€ 68.175
Algemene kosten	€ 76.966	€ 4.100	€ 5.872
	€ 814.747	€ 675.785	€ 704.000

9 Kasstroomoverzicht 2023

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Kasstroomoverzicht uit operationeel activiteiten	2023	2022
Resultaat	€ -66.301	€ -64.386
Aanpassingen voor:		
-Afschrijvingen	€ 5.656	€ 6.129
Veranderingen in het werkkapitaal		
- Mutaties vorderingen	€ -22.036	€ 14.980
- Mutaties voorzieningen	€ -7.300	€ 0
- Mutaties kortlopende schulden	€ -10.148	€ 48.506
	€ -100.129	€ 5.229

Kasstroomoverzicht uit investeringsactiviteiten	2023	2022
Investeringen materialen vaste activa	1.433	€ -3.412
Desinvesteringen materieel vaste activa	€ 0	€ 0
Mutaties langlopende schulden	€ 0	€ 0
Mutaties eigen vermogen	€ 0	€ 3.229
	€ 1.433	€ -183

Mutaties liquide middelen	€ -101.561	€ 5.046
---------------------------	------------	---------

Samengestelde geldmiddelen	2023	2022
Geldmiddelen per 1 januari	€ 344.719	€ 339.673
Mutaties liquide middelen	€ -101.561	€ 5.046
Gemiddelen per 31 december	€ 243.158	€ 344.719

10 Algemene grondslagen voor de jaarrekening

Activiteiten

De activiteiten van de Stichting Natuur en Milieufederaties Limburg bestaat uit:

- Het beïnvloeden van provinciaal, regionaal of lokaal beleid op het gebied van natuur, landschap, duurzaamheid en milieu in Limburg;
- Het coördineren, zorgen voor onderling afstemmen en faciliteren van alle organisaties (circa 100) die zich op lokaal niveau bezighouden met natuur, milieu, duurzaamheid en landschap in Limburg;
- Eerste aanspreekpunt voor inwoners, overheden en instellingen, die geconfronteerd worden met situaties waar natuur, landschap of milieu in het geding is.
- Het stimuleren van duurzaam beleid bij overheid, bedrijven en instellingen.

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de richtlijnen voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisatie'. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Inschrijving kamer van koophandel

Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg te Maastricht is ingeschreven bij de kamer van koophandel onder nummer 41076356 en is feitelijk gevestigd op Kapellerpoort 1, 6041 HZ Roermond.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. De subsidie van de provincie Limburg is toegekend en de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij voor 2024 is ontvangen. Daarmee is 74% van de opbrengsten in 2024 gegarandeerd.

Verbonden partijen

Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg is nauw verbonden met Steunstichting Natuur en Milieufederatie Limburg, doordat beide stichtingen hetzelfde bestuur hebben. Gedurende het boekjaar hebben er twee transacties plaatsgevonden vanuit Steunstichting Natuur en Milieufederatie Limburg in het kader van het actiefonds.

11 Grondslagen voor de waardering van Activa en Passiva

Grondslagen voor de waardering van Activa en Passiva

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van de gecumuleerde afschrijvingen. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur en worden lineair berekend.

Bijzondere waardeverminderingen

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzondere-waardeverminderingsverlies wordt direct als een last verwerkt in de winst- en verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst; als die er niet is, wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. De in aftrek te brengen kosten bij het bepalen van de opbrengstwaarde zijn gebaseerd op de geschatte kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de verkoop en nodig zijn om de verkoop te realiseren. Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief/de kasstroom genererende eenheid; vervolgens worden deze kasstromen contant gemaakt.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen

boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas en banktegoeden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de stichting.

Exploitatiereserve

Onder exploitatiereserves is opgenomen dat deel van het eigen vermogen, waarvoor de toegevoegde organen binnen de statutaire doelstellingen van de Stichting vrij kunnen beschikken.

Fouterstel

Er heeft in 2023 fouterstel plaatsgevonden met betrekking tot schulden welke niet waren opgenomen in de vergelijkende cijfers per 31 december 2022. Per 31 december 2023 zijn deze bedragen alsnog opgenomen in de vergelijkende cijfers per 31 december 2022 en in de winst- en verliesrekening over 2022. Het effect van dit fouterstel is verwerkt in het beginvermogen 2023.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan door de bevoegde organen van de Stichting een beperktere bestedingsmogelijkheid is aangebracht dan op grond van de statuten zou bestaan.

Voorzieningen

Uitgestelde beloningen

De voorzieningen worden tegen contante waarde opgenomen van uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal gelijk aan de nominale waarde.

12 Grondslagen voor de resultaatbepaling

Baten

De fondsenwervende organisatie kan een subsidie verkrijgen waaraan een terugbetalings-verplichting is verbonden bij het niet besteden van de subsidie overeenkomstig de subsidie-voorwaarden. In dat geval verantwoord de fondsenwervende organisatie pas een bate bij het aangaan van een verplichting tot besteding overeenkomstig de subsidievoorwaarden. Indien de fondsenwervende organisatie een subsidie verkrijgt zonder terugbetalingsverplichting, verwerkt de organisatie een bate in het jaar van toekenning.

Als opbrengsten zijn verantwoord, de subsidies van de provincie Limburg en Stichting De Provinciale Milieufederaties en bijdragen van derden.

Baten die betrekking hebben op een specifieke periode worden aan deze periode toegekend. De overige baten worden als gerealiseerd beschouwd zodra de bijhorende diensten zijn verricht.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op de materiële vaste activa worden berekend door middel van vaste percentages van de verkrijgingsprijzen op basis van de verwachte economische levensduur. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen op materiële vaste activa.

Som der financiële baten en lasten

De rentebaten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -lasten van uitgegeven en ontvangen leningen.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen.

Rentelasten en rentebaten worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

13 Toelichting op de balans

De materiele vaste activa wordt aangehouden als zijnde benodigd voor de bedrijfsvoering.

Vaste activa	
Materiële vaste activa	Inventaris
Stand per 1 januari 2023	
Aanschaffingswaarde	€ 112.794
Cumulatieve afschrijvingen	€ 101.848
Boekwaarde 1 januari 2023:	€ 10.946
Mutaties:	
Investeringen	€ 1.433
Afschrijvingen materiele vaste activa	€ 5.658
Desinvestering Materiele vaste activa	€ -92.019
Afschrijving desinvestering materiele vaste activa	€ 92.019
Saldo	€ 6.723
Stand per 31 december 2023	
Aanschaffingswaarde	€ 22.208
Cumulatieve afschrijvingen	€ 15.485
Boekwaarden 31 december 2023	€ 6.723
Afschrijvingspercentages	20 – 33,3%

Deinvestering Materiele vaste activa € - 92.019. Afschrijving desinvestering materiele vaste activa €92.019.

Vlottende activa	31-12-2023	31-12-2022
Vorderingen		
Debiteuren	€ 22.308	€ 6.591
Voorziening dubieuze debiteuren	0	€ -1.507
	€ 22.308	€ 5.084
Overige vorderingen en overlopende activa		
Vooruitbetaalde kosten	€ 465	€ 2.057

Nog te ontvangen bedragen	€ 12.245	€ 23.434
Transitoria activa	8.307,83	€ 0
Rekening-courant vordering	9.286,00	
Waarborg huur office hotel Nero	€ 1.881	€ 1.881
	€ 32.184	€ 27.372
Liquide middelen		
ABN AMRO Bank .887	€ 101.127	€ 201.402
Triodosbank .207	€ 51.176	€ 53.317
ABN AMRO Bank .670	€ 90.855	€ 90.000
Paypal	€ 0	€ 0
	€ 243.158	€ 344.719
	€ 297.650	€ 377.175

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de Stichting en zijn benodigd voor de bedrijfsvoering en voor de realisatie van de doelstellingen voor zover de liquide middelen betrekking hebben op de bestemmingsreserve actiefonds Milieufederatie Limburg aan de Exploitatiereserve provincie.

Reserves en fondsen	31-12-2023	31-12-2022
Stichtingskapitaal	€ 45	€ 45
Bestemmingsreserve financiering activa	€ 6.718	€ 10.945
Bestemmingsreserve actiefonds Milieufederatie Limburg	€ 0	€ 37.235
Bestemmingsreserve jubileum	€ 10.000	€ 5.000
Bestemmingsreserve Provincie	€ -38.159	€ 0
Exploitatiereserve overig	€ 173.532	€ 165.213
	€ 152.136	€ 218.438

De mutaties in de reserves kunnen als volgt worden toegelicht:

Gedurende het boekjaar heeft foutherstel plaatsgevonden. Het cumulatieve effect van dit herstel ad € 4.707 is in de resultatenrekening 2022 in de vergelijkende cijfers verwerkt onder overige bedrijfskosten en de resultaatbestemming 2022. Dit effect is apart zichtbaar gemaakt als foutherstel in het stichtingsvermogen per 1 januari 2023.

In de balans per 31 december 2022 zijn daarnaast dienovereenkomstig de overlopende passiva gecorrigeerd.

Bestemmingsreserve financiering vaste activa	31-12-2023	31-12-2022
Stand per 1 januari	€ 10.945	€ 13.663

Onttrekking	€ -4.227	€ -2.718
Toevoeging	0	€ -
Stand per 31 december	€ 6.718	€ 10.945

De reserve financiering activa is gevormd op voorschrift van de RJ650 (Raad voor de Jaarverslaglegging).

Bestemmingsreserve actiefonds Milieufederatie Limburg	31-12-2023	31-12-2022
Stand per 1 januari	€ 37.235	€ 40.494
Onttrekking	€ -37.235	€ -3.259
Toevoeging		€ -
Stand per 31 december	€ 0	€ 37.235

Deze reserve wordt aangehouden ter financiering van een gedeelte van de juridische kosten van een aantal aangewezen organisaties die middels deze procedure bijdragen aan de doelstelling van de stichting. De bestemmingsreserve is vastgesteld door het bestuur.

Bestemmingsreserve jubileum	31-12-2023	31-12-2022
Stand per 1 januari	€ 5.000	€ -
Onttrekking		
Toevoeging	€ 5.000	€ 5.000
Stand per 31 december	€ 10.000	€ 5.000

Deze reserve wordt aangehouden ter financiering van een gedeelte van de kosten van het jubileum, die ieder 10 jaar plaats vindt. De bestemmingsreserve is vastgesteld door het bestuur. De jaarlijkse reservering betreft € 5.000.

Bestemmingsreserve Provincie	31-12-2023	31-12-2022
Stand per 1 januari	€ 0	€ 61.428
Onttrekking	€ -38.159	€ 61.428
Toevoeging	€ 0	€ 0
Stand per 31 december	€ -38.159	€ 0

Deze reserve wordt aangehouden als buffer om onverwachte "provinciale" tegenvallers op te kunnen vangen.

Exploitatiereserve overige	31-12-2023	31-12-2022
Stand per 1 januari	€ 169.920	€ 121.493
Foutenherstel	€ -4.707	
Stand per 1 januari	€ 165.213	

Correctie beginbalans	€ 0	€ 3.229
Toevoeging	€ 8.319	€ 40.491
Stand per 31 december	€ 173.532	€ 165.213

Exploitatiereserve overige moet worden beschouwd als algemene reserve die functioneert als buffer om onverwachte "overige" tegenvallers op te kunnen vangen

Voorzieningen

Overige voorzieningen

Hieronder volgt een specificatie van de onder de voorzieningen opgenomen post overige voorzieningen:

Voorzieningen uitgestelde beloningen	31-12-2023	31-12-2022
Stand per 1 januari	€ 7.300	€ 7.300
Vrijval	€ -7.300	
Donatie	€ 0	€ 0
Stand per 31 december	€ 0	€ 7.300

Deze voorziening was altijd opgenomen ter dekking van de jubileum uitkeringen ten behoeve van het personeel. Met het pre-pensioen in 2023 van twee medewerkers die langjarig in dienst waren en rekening houdend met de verjonging van het team en de ingezette trend dat werknemers minder lang bij één werkgever blijven is per 31 december 2023 een sprake van een volledige vrijval van de voorziening voor jubileumuitkeringen.

Kortlopende schulden	31-12-2023	31-12-2022
Crediteuren	€ 22.198	€ 19.724
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Omzetbelasting	€ 5.880	€ 870
Loonbelasting	€ 14.561	€ 17.690
Pensioenen	€ 7.042	€ 14.851
	€ 27.483	€ 33.411
Overige schulden en overlopende passiva		
Te betalen nettoloon	2.298,58	0
Vooruit ontvangen bedragen	€ 21.413	€ 1.774
Reserveren verlofuren vergoeding	€ 24.638	€ 26.565
Reserveren vakantiegelden	€ 15.811	€ 19.303
Accountantskosten	€ 31.208	€ 23.821
Administratieve ondersteuning	€ 5.000	€ 0
Rente en kosten bank	€ 61	€ 0

Nog te ontvangen facturen		€ 4.707
Nog te betalen bedragen	€ 2.124	€ 33.078
	€ 102.553	€ 109.248
	€ 152.235	€ 162.383

14 Niet in de balans opgenomen Activa en verplichtingen

Huurverplichtingen

NMF Limburg huurt haar kantoorpand. De huurovereenkomst heeft een bepaalde looptijd. Het huurcontract heeft een looptijd van 1 januari 2022 tot en met 31 juli 2023. Na het verstrijken van deze periode wordt de overeenkomst voortgezet voor een aansluitende periode van 36 maanden tot 31 juli 2026.

De huurverplichting kan als volgt worden gespecificeerd:

- Korter dan een jaar €26.846,52
- Langer dan een jaar maar korter dan vijf jaar €42.506,99

Operational Lease kopieerapparaat

De Stichting heeft een huurovereenkomst gesloten met betrekking tot de lease van kantoorapparatuur. De lease is aangegaan voor een duur van 48 maanden, ingaande op 1 augustus 2023.

De huurverplichting kan als volgt worden gespecificeerd:

- Korter dan een jaar € 2.605,61
- Langer dan een jaar maar korter dan vijf jaar € 6.731,17

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen bijzondere gebeurtenissen na balansdatum geweest.

15 Toelichting op de exploitatierekening

Toelichting op de exploitatierekening	31-12-2023	31-12-2022
Baten		
Provincie Limburg exploitatiesubsidie	€ 430.593	€ 414.032
Korting Provincie Limburg subsidie 2021	0	€ -21.500
Provincie Limburg projecten	€ 0	€ 7.352
Stichting De natuur en Milieufederaties versterkingsgelden	€ 118.000	€ 107.000
Stichting De natuur en Milieufederaties projecten	€ 108.202	€ 67.519
Derden projecten	€ 86.157	€ 60.201
Contributies aangesloten organisaties	€ 3.695	€ 5.100
Donaties	€ 1.521	€ 1.785
	€ 748.167	€ 641.489

De totale baten zijn voor 2023 begroot op € 676.395.

Projectkosten Provincie Limburg Exploitatiesubsidie	31-12-2023	31-12-2022
Projectkosten doelstelling Achterban en netwerk	€ 75	€ 5.797
Projectkosten doelstelling Ruimte, landschap en natuur	€ 4.132	€ 1.992
Projectkosten doelstelling Transitie landbouw en milieu	€ 6.660	€ 5.052
Projectkosten doelstelling energie en circulaire samenleving	€ 135	€ 1.536
Projectkosten doelstelling Communicatie	€ 1.325	€ 2.719
Projectkosten doelstelling Organisatie		€ 1.095
	€ 12.328	€ 18.190

De Projectkosten zijn voor 2023 begroot op € 10.000.

Projectkosten Overige	31-12-2023	31-12-2022
Projectkosten doelstelling Achterban en netwerk	€ 0	€ 5.015
Projectkosten doelstelling Ruimte, landschap en natuur	€ 11.825	€ 5.224
Projectkosten doelstelling Transitie landbouw, water en milieu	€ 225	€ 0

Projectkosten doelstelling energie en circulaire samenleving	€ 8.043	€ 18.604
Projectkosten doelstelling Communicatie	€ 550	€ 0
Projectkosten doelstelling Organisatie	€ 0	€ 0
	€ 20.643	€ 69.129

De Overige Projectkosten zijn voor 2023 begroot op € 0.

Personeelskosten	31-12-2023	31-12-2022
Lonen en salarissen	€ 429.157	€ 370.775
Sociale lasten	€ 121.379	€ 102.460
	€ 550.536	€ 473.235

Lonen en salarissen	31-12-2023	31-12-2022
Brutolonen en -salarissen	€ 411.389	€ 339.812
Overuren	€ 4.119	
Mutatie reservering vakantiegeld	€ 33.281	€ 29.569
Mutaties reservering verlofuren	€ 318	€ 1.394
Mutatie uitgestelde beloningen	€ -7.300	
Ontvangen zieengeld	€ -12.849	
Blanco loonkosten	€ 200	
	€ 429.157	€ 370.775

De totale lonen en salarissen zijn voor 2023 begroot op € 423.211.

Sociale lasten	31-12-2023	31-12-2022
Werkgeversdeel sociale lasten	€ 71.910	€ 56.171
Pensioenpremie personeel	€ 49.468	€ 44.134
	€ 121.379	€ 100.305

De totale sociale lasten zijn voor 2023 begroot op € 148.124.

Pensioenen

De pensioenen van NMF Limburg zijn ondergebracht bij Pensioenfonds Zorg en Welzijn (uitvoerder PGGM). Er is sprake van een (voorwaardelijk geïndexeerde) middelloonregeling. Per 31 december 2023⁴ bedraagt de dekkingsgraad van het pensioenfonds 106,3%. De Stichting is niet aansprakelijk voor een eventueel te kort anders dan toekomstige hogere premies.

Afschrijvingen	31-12-2023	31-12-2022

⁴⁴ <https://www.pfzw.nl/over-pfzw/dit-presteren-we/kwartaalberichten.html#:~:text=De%20actuele%20dekkingsgraad%20van%20Pensioenfonds,pensioenen%20per%201%20januari%202024.>

Afschrijvingen materiële vaste activa		
Inventaris	€ 5.658	€ 6.129

De totale afschrijvingen zijn voor 2023 begroot op € 6.000.

Hieronder volgt een uitsplitsing en specificatie van de overige bedrijfskosten.

Overige bedrijfskosten	31-12-2023	31-12-2022
Overige personeelskosten	€ 73.180	€ 48.816
Huisvestingskosten	€ 27.539	€ 24.454
Verkoopkosten (projectkosten)	€ 32.971	€ 77.319
Bureau- en organisatiekosten	€ 47.897	€ 68.175
Algemene kosten	€ 76.966	€ 5.872
	€ 258.553	€ 224.636

Overige personeelskosten	31-12-2023	31-12-2022
Vaste kostenvergoedingen personeel	€ 5.630	€ 11.381
Diensten door derden		€ -
Wervingskosten	€ 7.313	€ 3.517
Kantinekosten	€ 241	€ 477
Reis en verblijfskosten (incl woon-werk)	19.387,20	€ -
Studie- en opleidingskosten	11.101,25	
Werkkostenregeling	€ 5.120	€ 6.192
Ziekengeldverzekering	€ 23.769	€ 20.783
Overige personeelskosten	€ 619	€ 6.466
	€ 73.180	€ 48.816

De totale overige personeelskosten zijn in 2023 begroot op € 17.900.

De categorie 'Verkoopkosten' is nieuw in 2023 en was begroot als projectkosten in het jaarprogramma op EUR 10.000. Grote kostenposten in 2023 waren de huur van vergaderruimtes voor ontmoetingen en kennissessies en gemaakte kosten van derden op o.a het Bijensymposium.

Verkoopkosten	31-12-2023	31-12-2022
Reclame/ sponsoring	€ 187	€ 0
Projectkosten	€ 11.389	€ 0
Reis en verblijfskosten	€ 1.562	€ 0
Representatiekosten	€ 1.940	€ 0
Huurkosten vergaderingruimte	€ 9.987	€ 0
Werk uitgevoerd door derden	€ 6.396	€ 0
Overige verkoopkosten	€ 1.511	€ 0

Projectkosten		€ 77.319
	€ 32.971	€ 77.319

De totale huisvestingskosten zijn in 2023 begroot op € 29.450.

Huisvestingskosten	31-12-2023	31-12-2022
Huur onroerend goed (incl servicekosten)	€ 26.715	€ 23.506
Schoonmaakkosten	€ 825	€ 525
Klein inventaris		€ 253
Overige huisvestingskosten		€ 171
	€ 27.539	€ 24.455

De totale bureau- en organisatiekosten zijn in 2023 begroot op € 37.000.

Bureau en organisatiekosten	31-12-2023	31-12-2022
Kantoorbenodigdheden	€ 96	€ 518
Porti	€ 134	€ 500
Telefoonkosten	€ 5.336	€ 6.174
Contributies en abonnementen	€ 3.733	€ 944
Drukwerk	€ 10.035	€ 0
Website en softwarekosten	€ 4.202	
Accountantskosten		€ 29.445
Kosten salarisadministratie		€ 2.713
Administratiekosten		€ 6.416
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	€ 0	€ 787
Kosten automatisering	€ 19.108	€ 9.919
Leasing inventaris (printer)	€ 3.975	
Reclame en advertentiekosten		€ -
Overige bureau- en organisatiekosten	€ 1.280	€ 10.759
	€ 47.899	€ 68.175

De totale algemene kosten zijn in 2023 begroot op € 4.100.

Algemene kosten	31-12-2023	31-12-2022
Financiële administratiekosten	€ 10.752	
Salarisadministratie kosten	€ 3.145	
Accountantskosten	€ 53.167	
Advieskosten	€ 6.991	
Juridische kosten	€ 5.358	
Assuranties	€ 121	
Boete fiscus	€ 783	
Bestuurskosten		€ 2.819

Representatiekosten		€ 785
Overige algemene kosten	€ 670	€ 2.268
	€ 76.966	€ 5.872

Advieskosten hebben betrekking op kosten voor Btw- en Vpb-advies die in 2023 gemaakt zijn. Juridische kosten zijn gerelateerd aan de kosten van inhuur van juridische ondersteuning van ons achterban en griffie-kosten van procedures.

Som der financiële baten en lasten	31-12-2023	31-12-2022
Rentebaten	836,07	€ -
Rente- en bankkosten	€ -559	€ 1.876
	€ 277	€ 1.876

Roermond, 12 juli 2024

Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg

Voorzitter

R.J.M. Guyt

Secretaris

Drs. M.J.M. van Mansfeld

Penningmeester

T. Mastenbroek

16 Accountantsverklaring

Hiervoor wordt verwezen naar de hierna opgenomen verklaring

Colofon

NMF Limburg en de circa 100 aangesloten organisaties zetten zich in voor natuur en landschap, een gezond leefmilieu en voor het realiseren van ecologische duurzaamheid in Limburg en de aangrenzende Euregio. Samen willen we voor iedereen prettig wonen, werken en recreëren mogelijk maken voor nu en straks...

Het werk van NMF Limburg wordt mede mogelijk gemaakt door de provincie Limburg en De Nationale Postcodeloterij.

De NMF Limburg heeft het CBF-keurmerk voor goede doelen en de ANBI-status.

Natuur en Milieufederatie Limburg

Kapellerpoort 1
6041 HZ Roermond

info@nmflimburg.nl

www.nmflimburg.nl

Uitgave: NMF Limburg 2023

Foto's: NMF Limburg, tenzij anders vermeld

Samen voor een mooi en duurzaam Limburg

NMF Limburg komt op voor een schoon milieu, een vitale en rijke natuur, een gevarieerd landschap en een gezonde leefomgeving. Alleen met de steun van onze aangesloten organisaties, donateurs, samenwerkingspartners en vrijwilligers kunnen we ons werk als onafhankelijke organisatie blijven doen. Doe je met ons mee?

Doe mee als donateur

Via onze nieuwsbrief houden we je regelmatig op de hoogte van natuur- en milieunieuws, evenementen en andere activiteiten. Ook nodigen we je uit voor interessante bijeenkomsten, zoals onze jaarlijkse ontmoetingsdag.

Voor het bedrag van 12,50 euro ben je een jaar lang donateur van de NMF Limburg en steun je ons werk.

Doe mee als vrijwilliger

Wil jij je actief inzetten voor een mooi en duurzaam Limburg? Dat kan als vrijwilliger bij NMF Limburg. We zijn altijd op zoek naar mensen die ons willen helpen. Of het nu inhoudelijk of ondersteunend is, voor een korte of lange periode of voor 1 of meerdere dagdelen per week. Kijk op onze vacaturepagina voor actuele vrijwilligersfuncties.

natuur en milieu **limburg**
federatie

Wij worden gesteund door:

provincie limburg

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg te Maastricht ("de stichting") gecontroleerd.

Naar ons oordeel

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 "Fondsenwervende Organisaties".
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde subsidies van de Provincie Limburg in alle van materieel belang zijnde aspecten opgenomen in overeenstemming met de bepalingen van en krachtens de Algemene Subsidieverordening Provincie Limburg 2017 en de subsidievoorwaarden zoals opgenomen in de subsidiebeschikkingen.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de winst- en verliesrekening over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol eindverantwoording subsidies Provincie Limburg 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en

andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- het jaarverslag;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag, in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 "Fondsenwervende Organisaties".

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 "Fondsenwervende Organisaties". In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol eindverantwoording subsidies Provincie Limburg 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Sittard, 12 juli 2024

VLM Accountants & Adviseurs B.V.

Drs. A.H.H. Smeets-Jetten RA

Colofon

Natuur en Milieufederatie Limburg
Kapellerpoort 1
6041 HZ Roermond

info@nmflimburg.nl
www.nmflimburg.nl

Uitgave: NMF Limburg 2024
Fotografie: NMF Limburg, tenzij anders vermeld